

Γεωργίου Π. Σωτηρίου

**ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ
ΕΙΣ ΧΡΙΣΤΟΝ**

**Είσαγωγή
στήν Παλαιά Διαθήκη**

**Σειρά
Θεωρία
και
πράξη**

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ

Διαθήκη, νά θερμάνει τό ἐνδιαφέρον του γιά τή μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τό δέ Ἅγιον Πνεῦμα νά ὀλοκληρώσει τήν καλλιέργεια τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καί νά εὐλογῆσει τήν πνευματική καρποφορία.

Γ. Π. Σ.

ΜΕΡΟΣ Α΄

Η ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ

Γενικά γιά τήν Ἁγία Γραφή

Ἐκατομμύρια βιβλίων γράφονται, τυπώνονται, διαφημίζονται, διαβάζονται, ὅμως ἓνα, καί μόνον ἓνα, ξεχωρίζει γιά τήν ἀξία πού ἔχει γιά τόν ἄνθρωπο. Διαφέρει ἀπό ὅλα τά ἄλλα βιβλία, τόσο πού δέν μπορεῖ νά γίνει σύγκριση. Καί τοῦτο γιατί ὅλα αὐτά εἶναι ἔργα ἀνθρώπων, ἐνῶ αὐτό εἶναι τό βιβλίον τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ἡ ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ.

Οἱ ἄνθρωποι γράφουν γιά νά διαδώσουν τίς ιδέες τους, τίς πολιτικές πεποιθήσεις ἢ τίς ἐπιστημονικές τους θεωρίες, ἄλλοι γράφουν γιά νά ψυχαγωγήσουν τοὺς ἀναγνώστες τους, ἀλλά καί πολλές φορές γιά νά τοὺς βλάψουν ἀνεπανόρθωτα, μέ ιδέες καί περιγραφές πού σκανδαλίζουν καί ἀποπροσανατολίζουν τόν ἄνθρωπο, καί, τέλος, οἱ περισσότεροι, ἴσως, γράφουν ἐπαγγελματικά γιά νά κερδίσουν χρήματα.

Ἐπάρχουν, βέβαια, καί ἄνθρωποι πού

γράφουν μέ τήν καλή θέληση νά ὠφελήσουν τόν ἀναγνώστη, ὅπως εἶναι οἱ ἅγιοι ἢ εὐσεβεῖς ἄνθρωποι πού ἔγραψαν βιβλία, ἐρμηνεύοντας τό λόγο τοῦ Θεοῦ ἢ προτρέποντας τόν ἄνθρωπο νά ζήσει ὅπως θέλει ὁ Θεός, ἀλλά καί αὐτά ὅσο καλά καί ἄν εἶναι, δέν μποροῦν νά συγκριθοῦν μέ κανένα τρόπο μέ τό θεῖο καί ἱερό βιβλίο τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Θεός ἔδωσε τήν Ἁγία Γραφή γιά νά φωτίσει, νά καθοδηγήσει, νά σώσει τόν ἄνθρωπο. Νά τόν βοηθήσει νά ζήσει κατά τόν καλύτερο τρόπο στή ζωή αὐτή, ἀλλά νά τοῦ ἐξασφαλίσει καί τήν ἄλλη, τήν αἰώνια ζωή. Γιά τοῦτο καί ὁ πιστός Χριστιανός πού τρέφεται καί φωτίζεται μέ τό λόγο τοῦ Θεοῦ, ὁμολογεῖ καί λέγει γιά τήν Ἁγία Γραφή, ὅπως γράφει ὁ Δαυΐδ, «Κύριε, λῦχνος τοῖς ποσί μου ὁ λόγος σου καί φῶς ταῖς τρίβοις μου» (Ψαλμός 118), δηλαδή, ὁ λόγος σου, Κύριε, εἶναι γιά μένα φῶς πού φωτίζει τά βήματά μου στή ζωή. Κάτι παρόμοιο δηλώνει καί ὁ προφήτης Βαρούχ, πού γράφει στό βιβλίο του γιά τήν Ἁγία Γραφή, «αὕτη ἡ βίβλος τῶν προσταγμάτων τοῦ Θεοῦ καί ὁ νόμος ὁ ὑπάρχων εἰς τόν αἰῶνα. Πάντες οἱ κρατοῦντες αὐτήν εἰς ζωήν, οἱ δέ καταλείποντες αὐτήν ἀποθανοῦνται» (Βαρούχ Δ' 1).

Θά μπορούσαμε νά ποῦμε ὅτι ὁ Θεός ἔκαμε τήν ἀρχή νά γράψει τό Βιβλίο τοῦτο,

ὅταν χάραξε στίς πλάκες πού ἔδωσε στόν Μωϋσῆ τίς δέκα ἐντολές, πάνω στήν κορυφή τοῦ ὄρους Σινᾶ καί πού ἡ Ἐκκλησία γιά τοῦτο τόν ὀνομάζει «θεόγραφον» νόμο. Ἀκολούθησε ὁ Μωϋσῆς πού ἔγραψε τά πέντε πρῶτα βιβλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Καί συνέχισε νά γράφεται τό θεῖο τοῦτο βιβλίο τοῦ Θεοῦ μέ χέρια ἀνθρώπων πού ὁ Θεός καλοῦσε στό μεγάλο αὐτό ἔργο. Ὁ Θεός ἔδινε τήν ἐντολή καί τήν ἐμπνευση νά γράφουν καί νά φανερώνουν τό θέλημά Του. Γιά τοῦτο ὄλο τό περιεχόμενο τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἶναι θεόπνευστο. «Πᾶσα Γραφή θεόπνευστος καί ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν», γράφει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος (Β' Τιμοθ. γ' 16), καί ὁ Ἀπόστολος Πέτρος συμπληρώνει, «οὐ γάρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη ποτέ προφητεία, ἀλλ' ὑπό πνεύματος ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν ἅγιοι τοῦ Θεοῦ ἄνθρωποι» (Β' Πέτρου α' 21).

Αἰῶνες πέρασαν γιά νά γραφεῖ τοῦτο τό θεῖο, τό ἱερό, τό ἅγιο βιβλίο τοῦ Θεοῦ. Ὅπως ὁ γιατρός δίνει συνήθως κατά δόσεις τό φάρμακο, ἔτσι καί ὁ Θεός τμηματικά, ὅταν ἔπρεπε καί μέ τόν τρόπο πού ἔπρεπε, φανέρωνε στόν ἄνθρωπο τό θέλημά Του. Καί ὅπως οἱ μαθητές ξεκινοῦν ἀπό τό ἀλφαβητάριο καί ὅσο προχωροῦν τίς τάξεις παίρνουν καί ἀνώτερα βιβλία, κατά παρόμοιο τρόπο ὁ Θεός, ἀνάλογα μέ τή δεκτικότητα, μέ τήν ἀντιληπτική ἱκανότητα

τῶν ἀνθρώπων, ἔδινε τίς ἐντολές Του, καί μόνο ὅταν ἦλθε τό πλήρωμα τοῦ χρόνου, δηλαδή ὁ κατάλληλος καιρός, ἦλθε ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός καί ἔδωσε τόν τέλειο νόμο τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἀπό τόν καιρό πού ἔγραψε ὁ Μωϋσῆς τά πρῶτα πέντε βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, περίπου στό 1500 π.Χ., μέχρι τόν καιρό πού γράφηκε τό τελευταῖο βιβλίο τῆς Καινῆς Διαθήκης, γύρω στά 100 μ.Χ., πέρασαν 1600 περίπου χρόνια. Στό διάστημα αὐτό γράφηκαν, πάντα μέ τό φωτισμό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἑβδομήντα ἕξι (76) βιβλία. Ποιά εἶναι αὐτά, ποιοί, πού, πότε καί γιατί τά ἔγραψαν, θά τό δοῦμε στή συνέχεια, ὅπως ἐπίσης καί τί περὶ-που γράφει τό κάθε ἓνα.

Ὅσα ἀπό αὐτά γράφηκαν πρὶν ἔρθει ὁ Χριστός στόν κόσμο, ἀποτελοῦν τό πρῶτο μέρος τῆς Ἁγίας Γραφῆς, πού ὀνομάζεται Παλαιά Διαθήκη, καί αὐτά εἶναι σαράντα ἑννέα (49) βιβλία. Ὅσα γράφηκαν μετά Χριστόν ἀποτελοῦν τό δεύτερο μέρος τῆς Ἁγίας Γραφῆς, πού ὀνομάζεται Καινή Διαθήκη, καί αὐτά εἶναι εἴκοσι ἑπτὰ (27) βιβλία.

Μία θαυμαστή ἐνότητα

Ὅλα αὐτά, καί τά ἑβδομήντα ἕξι βιβλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς, παρ' ὅλο ὅτι γράφηκαν σέ

διάφορες ἐποχές, πού τίς ἐχώριζαν αἰῶνες, ἀλλά καί σέ διάφορες χῶρες καί ἀπό ἀνθρώπους πού διέφεραν κατά τήν κοινωνική τάξη, τή μόρφωση, τήν ἡλικία, τήν καταγωγή, ἀποτελοῦν ἓνα ἁρμονικό, ἓνα ἀξιοθαύμαστο γιά τήν ἐνότητά του σύνολο. Ὑπάρχουν βιβλία βασιλέων, ὅπως τά τοῦ Δαυΐδ καί τοῦ Σολομῶντος, ἀλλά ὑπάρχουν καί βιβλία ἀπλῶν ἀνθρώπων. Ὑπάρχουν μεταξύ αὐτῶν ἄνθρωποι μεγάλης μορφώσεως, ὅπως ὁ Μωϋσῆς, ὁ Παῦλος, ὁ Λουκᾶς, ἀλλά καί ἄνθρωποι μέ μικρή κατά κόσμον μόρφωση. Πολλά ἀπό τά βιβλία ἔχουν χαρακτηριστικά ἱστορικό, ἄλλα ποιητικό, ἄλλα προφητικό, καί ὅμως ὅλα ἀναφέρονται στό μεγάλο θέμα πού μπορεῖ νά ἐκφρασθεῖ μέ μία λέξη μόνο, τή λέξη «Λύτρωση». Τά βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀναφέρονται προφητικά στόν ἀναμενόμενο Λυτρωτή, τό Μεσσία (Σωτήρα). Τά βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης ξεκινοῦν ἀπό τό Σωτήρα Χριστό καί κηρύττουν τήν ἐν Χριστῷ σωτηρία, πού πραγματικά ἔφερε στόν κόσμο ὁ Κύριος, ὅτι «λύτρωσιν ἀπέστειλε Κύριος τῷ λαῷ αὐτοῦ».

Συμφωνία καταπληκτική ἐμφανίζουν τά βιβλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς καί σέ ὅλα τά βασικά θέματα πού ἀφοροῦν τόν ἄνθρωπο. Ὅ,τι χαρακτηρίζεται ὡς ἀξιόλογο σ' ἓνα βιβλίο, εἶναι ἀξιόλογο καί σέ ὅλα τά ἄλλα. Κατά τόν ἴδιο τρόπο π.χ. διδάσκεται ἡ πίστη καί ἡ ἀγάπη στό

Θεό και ή ανάγκη τής υπακοής στίς έντολές Του. Κατά τόν ίδιο τρόπο έγκωμιάζεται ή άρετή και μέ ανάλογο τρόπο και αυστηρότητα ελέγχεται ή άμαρτία. Κατά τόν ίδιο τρόπο τονίζεται ή προσωρινότητα τής ζωής αυτής και ή αιωνιότητα τής μετά θάνατο ζωής. Επίσης σ' όλα τά βιβλία, κατά τόν ίδιο τρόπο έμφανίζεται και δοξάζεται ή παντοδυναμία, ή πανσοφία, ή αγάπη, ή πρόνοια και ή προστασία του Θεού στον άνθρωπο.

Η αξιοθαύμαστη αυτή ένότητα και συμφωνία των βιβλίων τής 'Αγίας Γραφής, ανεξήγητη και αδύνατη, αν κριθεί μέ ανθρώπινα μέτρα, αυτή και μόνη είναι αρκετή να φανερώσει στον άνθρωπο τή μεγάλη αλήθεια, ότι ένας, ό Θεός, έγραψε τά βιβλία τής 'Αγίας Γραφής, μέ χέρια βέβαια ανθρώπων, πού Έκεινος φώτισε και καθοδήγησε να γράψουν αυτά πού έγραψαν.

Η 'Αγία Γραφή απευθύνεται σέ όλους

Επίσης άξιο θαυμασμού είναι τό γεγονός, ότι ή 'Αγία Γραφή απευθύνεται προς τόν κάθε άνθρωπο και ικανοποιεί τόν σοφό αλλά και τόν ολιγογράμματο, τόν πλούσιο αλλά και τόν πτωχό, τόν άνδρα και τή γυναίκα, τό νεαρό και τό γέροντα.

Ο Θεός πού «ανάτέλει τόν ήλιον αυτού

επί πονηρούς και αγαθούς», κατά παρόμοιο τρόπο μέ τό λόγο Του, μέ τήν 'Αγία Γραφή «φωτίζει πάντα άνθρωπον ερχόμενον εις τόν κόσμον» ('Ιωάννου α' 9). Για τουτο ή 'Αγία Γραφή ένέπνευσε σοφούς, συγκίνησε τά ευγενέστερα πνεύματα τής ανθρωπότητας, αλλά γοήτευσε και εκατομμύρια απλών ανθρώπων και μαγνήτισε ψυχές και άνέδειξε από άματωλούς άγίους, και ένέπνευσε σέ εκατομμύρια τόση πίστη και τόση αγάπη στό Θεό, ώστε να θυσιάσουν για τήν αγάπη Του και τή ζωή τους.

Οί σοφοί για τήν 'Αγία Γραφή

Ύμνο προς τήν 'Αγία Γραφή αποτελούν όμολογίες, δηλώσεις σοφών και διακεκριμένων επιστημόνων και ανθρώπων του πνεύματος, πού αναφέρονται στην 'Αγία Γραφή και πού θά μπορούσαν να αποτελέσουν ολόκληρους μεγάλους τόμους. Όμως θά έπρεπε και στίς λίγες σελίδες του μικρού βιβλίου τούτου, να δοϋμε εστω ελάχιστα από τά πολλά εγκώμια πού έγραψαν οί μεγάλοι αυτοί άνθρωποι για τήν 'Αγία Γραφή.

— Ο μεγάλος Γερμανός φιλόσοφος Έμμ. Κάντ έγραψε: «Τό μέγιστον ευεργέτημα προς τό ανθρώπινον γένος είναι ή 'Αγία Γραφή. Όλα τά βιβλία τά όποια έμελέτησα δέν μου

— Ὁ περίφημος ποιητής τῆς Ἀγγλίας Ἀλφρέδος Τέννυσον γράφει: «Χωρίς τὴν καθημερινήν μου περιπλάνησιν ἀνάμεσα εἰς τὰ τερπνά λειβάδια τῆς Ἀγίας Γραφῆς θά ἐβυθίζομην εἰς τὴν ἀπελπισίαν».

— Ἡ διάσημη ποιήτρια τῆς Χιλῆς Γαβριέλλα Μιστράλ (Βραβεῖον Νόμπελ), γράφει: «Βιβλίο ἀληθινά δικό μου, γιὰ κάθε περιόδια, γιὰ κάθε ὥρα. Μὲ δίδαξε τὴ δύναμη τῆς ὁμορφιάς καὶ τὴν κρυσταλλένια ἐλευθερία τοῦ πνεύματος, τὴν ἀλήθεια ἀπλή ἀλλὰ καὶ θαυμαστή στή συντομία της».

— Ὁ μέγας Πασκάλ ἔλεγε: «Ἐρευνήσατε ὅλας τὰς βιβλιοθήκας τοῦ κόσμου. Μελετήσατε ὅλα τὰ φιλοσοφικά συστήματα. Ἀναδιψήσατε τὰ βιβλία ὅλων τῶν θρησκειῶν. Ἀνήσυχον θά μείνη τό πνεῦμα σας, ἀνικανοποίητον, ὅπως ἔμεινε καὶ τοῦ Πασκάλ, ἐάν δέν ἀφήσετε τὴν Γραφήν νά καταυγάσῃ μέ τὴν ἀλήθειάν της τὸν νοῦν σας, νά ἰκανοποιήσῃ τὴν καρδίαν σας, νά σᾶς δείξῃ Ἐκεῖνον πού εἶναι ἡ ὁδός καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή. Μὴ περιμένωμε οὔτε ἀπὸ τὴν ἐπιστήμην τὴν λύσιν τῶν μεγάλων προβλημάτων. Ὁ μεγαλύτερος γεωμέτρης ὡς καὶ ὁ μαθητής πρέπει νά περάσουν ἀπὸ τό μέγα σχολεῖον τῆς Γραφῆς».

Ἄς θεωρηθοῦν αὐτά τὰ λίγα, ἀρκετᾶ γιὰ τό βιβλίο μας.

Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν Ἀγία Γραφή

Ἄν οἱ σοφοὶ τοῦ κόσμου ἐκφράζονται μέ τόσο σεβασμό, μέ τόση πίστη, τόση ἀγάπη, τόσο θαυμασμό γιὰ τὴν Ἀγία Γραφή, τί θά λέγαμε γιὰ τοὺς ἁγίους Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, πού ἀφιέρωσαν τὴ ζωὴ τους στὴ μελέτη τῆς Ἀγίας Γραφῆς, πού τράφηκαν μέ τό λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ μέ τόσο ζῆλο ἐρμήνευσαν, ἐκήρυξαν, μετέδωσαν τὴν ἀκτινοβολία της στὸν κόσμο.

Ἄν ἦταν δυνατόν νά συγκεντρωθοῦν σέ τόμους ὅσα ἔγραψαν γιὰ τὴν Ἀγία Γραφή οἱ ἅγιοι Πατέρες, βιβλιοθήκες ὀλόκληρες θά γέμιζαν μέ τὰ βιβλία τους. Καὶ ἐκφράζονται τόσο θερμά γιατί ἀκριβῶς ἡ Ἀγία Γραφή τοὺς ἔδωσε τὴ θερμότητα τῆς πίστεως, τοὺς ἔδωσε τὴ σοφία, τοὺς ἔδωσε τὴ θεία δύναμη νά ζήσουν ὅπως ἔζησαν καὶ νά φωτίσουν τίς γενεές τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς τους, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν μεταγενεστέρων ἐποχῶν. Εἶναι ἄξια θαυμασμοῦ ὅσα γράφουν, σχετικὰ μέ τὴν Ἀγία Γραφή. Στίς λίγες σελίδες τοῦ βιβλίου τούτου, μόνο λίγες σκέψεις, λίγες σταγόνες ἀπὸ τοὺς ὠκεανούς τῆς σοφίας τῶν ἁγίων Πατέρων θά μεταφέρουμε.

Ὁ ἅγιος Αὐγουστίνος, πού στήν ἀρχὴ περιφρονοῦσε τὴν Ἀγία Γραφή, ἔγραφε ἀργότερα: «Ἵπληξα τυφλός ἐναντίον τῶν Γραφῶν

Σου, Κύριε, αίτινες άποστάζουν μέλι ούρα-νιον και περιβάλλονται υπό του έξαστραπόντος φωτός Σου».

Ο άγιος Κύριλλος, Πατριάρχης Άλεξανδρείας, γράφει «Η όρθή γνώσις και αντίληψις τής Άγίας Γραφής εισέρχεται και κατοικεί εις τόν άγιών άνθρωπον τόν νούν και άποτελεί τό κόσμημα τών ψυχών τών άγιών. Τό Άγιον Πνεύμα όδηγεί τάς ψυχάς τών Άγιών εις τά πελάγη τής άπεράντου και συνεχώς ανανευμένης γνώσεως και σοφίας του Χριστου».

Ο Μ. Βασίλειος γράφει «Όλη ή Άγία Γραφή είναι θεόπνευστος και ώφέλιμος. Διά τήν ώφέλειαν άλλως τε τών πιστών έγράφη υπό του Άγίου Πνεύματος, ώστε να εύρίσκουν εις αυτήν οί άνθρωποι τήν θεραπειάν τών ψυχικών ασθενειών...».

Ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος όνομάζει τήν Άγία Γραφή πνευματικό Παράδεισο και τόν συγκρίνει μέ τόν Παράδεισο τών Πρωτοπλάστων. Γράφει «Αυτόν τόν Παράδεισον, τήν Άγίαν Γραφήν, όχι εις τήν γήν αλλά εις τάς ψυχάς τών πιστών έφύτευσεν ο Θεός. Δέν τόν περιώρισεν εις ένα τόπον άλλ' εις τά πέρατα τής οικουμένης τόν έξέτεινεν... Έδω δέν υπάρχει όφισ, όπως υπήρχεν εις τόν άλλον εκείνον Παράδεισον. Είναι καθαρός ο τόπος και περιτειχισμένος μέ τήν χάριν του

Πνεύματος. Έχει και πηγήν ο Παράδεισος αυτός, από τήν όποίαν πηγάζουν όχι τέσσαρες ποταμοί αλλά μυριάδες ποταμών. Είναι οί ποταμοί του Πνεύματος. Και δέν υπερτερούν μόνον εις τό πλήθος, αλλά και εις τήν ποιότητα του ύδατος, διότι πρόκειται περί τών χαρισμάτων του Άγίου Πνεύματος. Και ή πηγή αυτή εις όλας τάς ψυχάς τών πιστών μοιράζεται και δέν λιγοστεύει, μοιράζεται και όμως δέν εξαντλήται. Εις όλους είναι όλόκληρος και εις τόν καθένα όλόκληρη».

Άλλά και μέ λιμένα και τείχος παρομοιάζει τήν Άγία Γραφή ο Ίερός Χρυσόστομος. «Άς αφήσωμεν τήν ψυχήν μας», γράφει, «νά εύρη άνεσιν και γαλήνην εις λιμένα άπηλλαγμένον από όλους τούς άνέμους. Διότι, πραγματι, λιμήν άτάραχος είναι ή Γραφή, αλλά και τείχος άπόρθητον και πύργος άσειστος και δόξα ανεξάντλητος και όπλον ισχυρόν και χαρά, ή όποία δέν εξαφανίζεται. Αυτή, τήν ψυχικήν άθυμίαν άπομακρύνει και τήν πνευματικήν χαράν διατηρεί... και τόν άμαρτωλόν αναδεικνύει δίκαιον και εις τόν πιστόν χαρίζει προστασίαν, και τά κακά τά όποια υπάρχουν εκριζώνει και φυτεύει εκεί άρετάς που δέν υπήρχαν. Απομακρύνει κάθε πονηρίαν, τήν άρετήν δέ τήν κάμει ασάλευτον και σταθεράν».

Η μελέτη τής Άγίας Γραφής

Τό άντλημα, τό μέσο μέ τό όποιο θά μπο-

Τά βιβλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς

Α' ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

1. Γένεσις	26. Σοφία Σολομώντος
2. Ἐξοδος	27. Σοφία Σειράχ
3. Λευϊτικόν	28. Ὠσηέ
4. Ἀριθμοί	29. Ἀμώς
5. Δευτερονόμιον	30. Μιχαίας
6. Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ	31. Ἰωήλ
7. Κριταί	32. Ὀβδιού
8. Ρούθ	33. Ἰωνᾶς
9. Βασιλειῶν Α'	34. Ναούμ
10. Βασιλειῶν Β'	35. Ἀββακούμ
11. Βασιλειῶν Γ'	36. Σοφονίας
12. Βασιλειῶν Δ'	37. Ἀγγαῖος
13. Παραλειπομένων Α'	38. Ζαχαρίας
14. Παραλειπομένων Β'	39. Μαλαχίας
15. Ἑσδρας Α'	40. Ἡσαΐας
16. Ἑσδρας Β'	41. Ἰερεμίας
17. Νεεμίας	42. Βαρούχ
18. Τωβίτ	43. Θρηνοὶ Ἰερεμίου
19. Ἰουδίθ	44. Ἐπιστολή Ἰερεμίου
20. Ἑσθήρ	45. Ἰεζεκιήλ
21. Ἰώβ	46. Δανιήλ
22. Ψαλμοί	47. Μακκαβαίων Α'
23. Παροιμίαι Σολομώντος	48. Μακκαβαίων Β'
24. Ἐκκλησιαστής	49. Μακκαβαίων Γ'
25. Ἄσμα Ἄσμάτων	

Β' ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

1. Τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον
2. Τό κατά Μάρκον Εὐαγγέλιον
3. Τό κατά Λουκᾶν Εὐαγγέλιον
4. Τό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιον
5. Πράξεις τῶν Ἀποστόλων
6. Ἡ πρὸς Ῥωμαίους Ἐπιστολή
7. Ἡ πρὸς Κορινθίους Α' Ἐπιστολή
8. Ἡ πρὸς Κορινθίους Β' Ἐπιστολή
9. Ἡ πρὸς Γαλάτας Ἐπιστολή
10. Ἡ πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολή
11. Ἡ πρὸς Φιλιπησίους Ἐπιστολή
12. Ἡ πρὸς Κολοσσαεῖς Ἐπιστολή
13. Ἡ πρὸς Θεσσαλονικεῖς Α' Ἐπιστολή
14. Ἡ πρὸς Θεσσαλονικεῖς Β' Ἐπιστολή
15. Ἡ πρὸς Τιμόθεον Α' Ἐπιστολή
16. Ἡ πρὸς Τιμόθεον Β' Ἐπιστολή
17. Ἡ πρὸς Τίτον Ἐπιστολή
18. Ἡ πρὸς Φιλήμονα Ἐπιστολή
19. Ἡ πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολή
20. Ἡ Καθολικὴ Ἐπιστολή Ἰακώβου
21. Ἡ Καθολικὴ Ἐπιστολή Πέτρου Α'
22. Ἡ Καθολικὴ Ἐπιστολή Πέτρου Β'
23. Ἡ Καθολικὴ Ἐπιστολή Ἰωάννου Α'
24. Ἡ Καθολικὴ Ἐπιστολή Ἰωάννου Β'
25. Ἡ Καθολικὴ Ἐπιστολή Ἰωάννου Γ'
26. Ἡ Καθολικὴ Ἐπιστολή Ἰούδα
27. Ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου

**Κατάταξη τῶν βιβλίων τῆς Ἁγίας Γραφῆς
κατά τό περιεχόμενό τους**

Α' ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

Ἱστορικά βιβλία

1. Γένεσις	13. Παραλειπομένων Α'
2. Ἐξοδος	14. Παραλειπομένων Β'
3. Λευϊτικόν	15. Ἑσδρας Α'
4. Ἀριθμοί	16. Ἑσδρας Β'
5. Δευτερονόμιον	17. Νεεμίας
6. Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ	18. Ἑσθήρ
7. Κριταί	19. Τωβίτ
8. Ρούθ	20. Ἰουδίθ
9. Βασιλειῶν Α'	21. Μακκαβαίων Α'
10. Βασιλειῶν Β'	22. Μακκαβαίων Β'
11. Βασιλειῶν Γ'	23. Μακκαβαίων Γ'
12. Βασιλειῶν Δ'	

Ποιητικά - Διδακτικά βιβλία

1. Ψαλμοί	5. Ἐκκλησιαστής
2. Ἰώβ	6. Σοφία Σειράχ
3. Παροιμιαί Σολομώντος	7. Σοφία Σολομώντος
4. Ἄσμα Ἀσμάτων	

Προφητικά βιβλία

1. Ἡσαΐας	11. Ἰωήλ
2. Ἱερεμίας	12. Ὄβδιού
3. Βαρούχ	13. Ἴωνᾶς
4. Θρηνοί Ἱερεμίου	14. Ναούμ
5. Ἐπιστολή Ἱερεμίου	15. Ἀββακούμ
6. Ἰεζεκιήλ	16. Σοφονίας
7. Δανιήλ	17. Ἀγγαῖος
8. Ὡσηέ	18. Ζαχαρίας
9. Ἀμώς	19. Μαλαχίας
10. Μιχαίας	

Β' ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

Ἱστορικά βιβλία

1. Τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον
2. Τό κατά Μάρκον Εὐαγγέλιον
3. Τό κατά Λουκᾶν Εὐαγγέλιον
4. Τό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιον
5. Πράξεις τῶν Ἀποστόλων

Διδακτικά βιβλία

1. Ἡ πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολή
2. Ἡ πρὸς Κορινθίους Α' Ἐπιστολή
3. Ἡ πρὸς Κορινθίους Β' Ἐπιστολή
4. Ἡ πρὸς Γαλάτας Ἐπιστολή
5. Ἡ πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολή
6. Ἡ πρὸς Φιλιππησίους Ἐπιστολή
7. Ἡ πρὸς Κολοσσαεῖς Ἐπιστολή

8. Ἡ πρὸς Θεσσαλονικεῖς Α' Ἐπιστολή
9. Ἡ πρὸς Θεσσαλονικεῖς Β' Ἐπιστολή
10. Ἡ πρὸς Τιμόθεον Α' Ἐπιστολή
11. Ἡ πρὸς Τιμόθεον Β' Ἐπιστολή
12. Ἡ πρὸς Τίτον Ἐπιστολή
13. Ἡ πρὸς Φιλήμονα Ἐπιστολή
14. Ἡ πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολή
15. Ἡ Καθολικὴ Ἐπιστολή Ἰακώβου
16. Ἡ Καθολικὴ Ἐπιστολή Πέτρου Α'
17. Ἡ Καθολικὴ Ἐπιστολή Πέτρου Β'
18. Ἡ Καθολικὴ Ἐπιστολή Ἰωάννου Α'
19. Ἡ Καθολικὴ Ἐπιστολή Ἰωάννου Β'
20. Ἡ Καθολικὴ Ἐπιστολή Ἰωάννου Γ'
21. Ἡ Καθολικὴ Ἐπιστολή Ἰούδα

Προφητικὸ βιβλίον

1. Ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου

ΜΕΡΟΣ Β'

Ἡ ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

Ἡ τίτλος «Διαθήκη»

Ὅπως εἶδαμε στὶς προηγούμενες σελίδες, τὸ πρῶτο μέρος τῆς Ἀγίας Γραφῆς ὀνομάζεται «Παλαιὰ Διαθήκη» καὶ τὸ δεύτερο μέρος «Καينὴ Διαθήκη».

Εἶναι ἄξιο προσοχῆς ὅτι τὸ χαρακτηριστικό ὄνομα «Διαθήκη», ὑπάρχει τόσο στὸ πρῶτο μέρος ὅσο καὶ στὸ δεύτερο. Μὲ ἄλλη βέβαια ἔννοια χρησιμοποιοῦμε σήμερα αὐτὴ τὴ λέξη καὶ μὲ κάποια διαφορετικὴ σημασία τὴ βρίσκουμε στὰ ἱερά αὐτὰ βιβλία.

Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, πού γράφηκε στὰ ἑβραϊκά, ὑπάρχει ἡ λέξη Berith, ἡ ὁποία ἔχει τὴν ἔννοια τῆς συμφωνίας, σύμβασης, συμβολαίου καὶ διαθήκης. Ἡ ὁμάδα τῶν ἑβδομήντα δύο μεταφραστῶν, πού μετέφρασαν ἀπὸ τὰ ἑβραϊκά στὰ ἑλληνικά τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τὴ λέξη Berith τὴ μετέφρασαν μὲ τὴ λέξη «Διαθήκη». Ὅτι σωστά ἀπέδωσαν στὴ λέξη τὸ νόημα «συμφωνίας - διαθήκης», φαίνεται ἀπὸ τὸ ὅτι καὶ ὁ

τή θεία προέλευση και τό θείο κύρος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Ἡ ἀναφορά ἐξ ἄλλου τοῦ Κυρίου σέ πρόσωπα και προφητεῖες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅπως και ἡ δήλωσή Του ὅτι οἱ προφητεῖες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀναφέρονται στό πρόσωπό Του, π.χ. ὅταν λέγει: «ἐρευνᾶτε τάς γραφάς ὅτι ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περί ἐμοῦ» (Ἰωαν. στ' 39), ὁ λόγος Του πρός τοὺς Ἰουδαίους «εἰ ἐπιστεύετε Μωϋσεῖ ἐπιστεύετε ἄν ἐμοί, περί ἐμοῦ γάρ ἐκεῖνος ἔγραψεν» (Ἰωαν. ε' 46), ἀποτελοῦν βαρυσήμαντες, θεῖες δηλώσεις, πού στηρίζουν τό κύρος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἀλλά και ἄλλα χωρία τῆς Καινῆς Διαθήκης συνδέουν τήν Παλαιά μέ τήν Καινή Διαθήκη, ὅπως τά: Β' Κορινθ. γ' 6, 14, Γαλάτας δ' 24, Ἐβρ. η' 7-13, θ' 15-20 και ἄλλα.

Ἡ θεοπνευστία τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης

Ἔχουμε πολλοὺς λόγους νά πιστεύουμε ὅτι τά βιβλία τῆς Ἀγίας Γραφῆς εἶναι θεόπνευστα. Καί πρώτα πρώτα, διότι δηλώνεται τοῦτο στά ἴδια τά βιβλία, ἔπειτα διότι τό περιεχόμενό τους εἶναι τόσο πνευματικό, τόσο ἅγιο, τόσο ἀποκαλυπτικό, πού ξεπερνᾶ τίς ἀνθρώπινες ἀντιλήψεις, ἰδεολογίες και δυνατότητες, τόσο πού μόνο ὁ Θεός θά μπορούσε

νά φανερώσει, τέλος διότι αὐτοί πού ἔγραψαν τά βιβλία αὐτά ἔζησαν κατά τρόπο πού μόνο ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ, θεοφώτιστοι, μπορούσαν νά ζήσουν μέ τόση ἀγιότητα και νά δώσουν και τή ζωή τους, γιά νά πιστοποιήσουν τήν ἀλήθεια αὐτῶν πού ἔγραψαν.

Γιά τόν πιστό, ἐπομένως, δέν ὑπάρχει οὔτε ἡ παραμικρή ἀμφιβολία ὅσον ἀφορᾶ τή θεοπνευστία τῶν βιβλίων τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Καί ὅμως γιά νά εἴμαστε σέ θέση νά δώσουμε και σέ ἄλλους, πού πιθανόν νά ἀμφιβάλουν, ὀρισμένα στοιχεῖα, πού ἐμφανίζουν τή θεοπνευστία, εἰδικώτερα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, σημειώνουμε μέ κάθε συντομία τά παρακάτω.

Ἔχουμε τή μαρτυρία τοῦ Ἀποστόλου Παύλου πού γράφει: «πᾶσα Γραφή θεόπνευστη και ὠφέλιμος πρός διδασκαλίαν» (Β' Τιμοθ. γ' 16). Ἔχουμε τή δήλωση τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου πού λέγει: «οὔ γάρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη ποτέ προφητεία ἀλλ' ὑπό Πνεύματος Ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν ἅγιοι τοῦ Θεοῦ ἄνθρωποι» (Β' Πέτρου α' 21).

Πρέπει νά σημειώσουμε ὅτι και τά δύο αὐτά χωρία ἀναφέρονται στή θεοπνευστία βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, και μάλιστα τῶν προφητικῶν βιβλίων, ἄλλωστε τά βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης τότε μόλις ἄρχισαν νά γράφονται.

Ἐπειτα, ὅλοι οἱ συγγραφεῖς τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης δηλώνουν ὅτι γράφουν κατ' ἐντολήν τοῦ Θεοῦ καί μεταφέρουν αὐτά πού τοὺς ἐνέπνευσε ὁ Θεός νά γράψουν. Γιά τοῦτο, πολύ συχνά, ὅταν διαβάζονται προφητεῖες ἀκοῦμε τή φράση «τάδε λέγει Κύριος» ἢ τή φράση «καί εἶπε Κύριος πρὸς με...».

Ἰδιαίτερα, στὰ βιβλία τῶν προφητῶν βλέπουμε ὅτι μέ ὁράματα ἔδινε ὁ Θεός τὴν ἐντολή, τὴν ἔμπνευση καί τὴ δύναμη στοὺς προφῆτες νά κηρύξουν, νά φανερώσουν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο παρὰ τὴ θέλησή τους κάποτε, ὅπως στήν περίπτωση τοῦ Ἰωνᾶ. Καί αὐτὴ ἀκόμη ἡ λέξη «Προφήτης», στὰ ἑβραϊκά «Ναβί», σημαίνει ἐκεῖνον πού ὁμιλεῖ ἀπὸ μέρους τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ λαό, καί κατὰ δεύτερο λόγο, κατὰ παραχώρηση τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖνον πού προλέγει τὰ μέλλοντα. Γιά τοῦτο ὁ προφήτης ὀνομαζόταν καί στόμα Θεοῦ. Ἐπίσης, ἐπειδὴ ἔβλεπαν ὁράματα, π.χ. «οὕτως ἔδειξέ μοι Κύριος», χαρακτηρίζονται ὡς «ὀρῶντες» καί «βλέποντες». Ἡ Ἐκκλησία μας, πιστεύει ἀπόλυτα, ὅτι οἱ προφῆτες μιλοῦσαν κατ' ἔμπνευση τοῦ Θεοῦ. Αὐτό ὁμολογοῦμε στό Σύμβολο τῆς Πίστεώς μας, ὅταν λέμε ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἶναι «τό λαλήσαν διὰ τῶν Προφητῶν».

Βασικὴ δήλωση τῆς θεοπνευστίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀποτελοῦν οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου «ἵνα πληρωθῇ ἡ Γραφή», πού πολλές φορές ἔλεγε ἀναφερόμενος στίς προφητεῖες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅπως καί ὅταν ἔλεγε «εἰ ἐπιστεύετε Μωϋσῆ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί, περὶ ἐμοῦ γάρ ἐκεῖνος ἔγραψεν» (Ἰωάν. ε' 46), ἐπικυρώνοντας ἔτσι τὴ θεοπνευστία τῶν προφητῶν καί τοῦ Μωϋσῆ, γενικώτερα δέ τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Ὅσο γιὰ τὸ χαρακτῆρα τῆς θεοπνευστίας, πρέπει νά γνωρίζουμε ὅτι εἶναι μὲν ἔμπνευση τοῦ Θεοῦ, ὅπως φανερώνει καί ἡ λέξη, ἔμπνευση πού φανερώνει τὴν ἀλήθεια κατὰ τρόπο ἀκλόνητο στὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ τὸν ἀφήνει ἐλεύθερο ὡς πρὸς τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο θέλει νά ἐκφραστεῖ, ἄλλοτε μὲ πεζό, ἄλλοτε μὲ ποιητικὸ λόγο, μὲ προτροπὴ ἢ ἀπειλή, ἢ μὲ ὁποιοδήποτε τρόπο, διατηρώντας παράλληλα τὴν προσωπικότητά του.

Ἡ γνησιότητα τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης

Ὅταν χαρακτηρίζουμε τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὡς γνήσια, ἐννοοῦμε ὅτι εἶναι πραγματικὰ ἔργα αὐτῶν τῶν συγγραφέων πού λέγεται ὅτι τὰ ἔγραψαν, ἀλλὰ καί ὅτι παραδόθηκαν σέ μᾶς χωρὶς νεώτερες προσθήκες ἢ

ἀφαιρέσεις ἢ ὁποιαδήποτε ἀλλοίωση τοῦ κειμένου.

Ἔχουμε μαρτυρίες γιά τή γνησιότητά τους; Βεβαιότατα.

Πολλά ἀπό τά βιβλία αὐτά ἀναφέρουν τό ὄνομα τοῦ συγγραφέως, ὅπως γίνεται τοῦτο στά βιβλία τῶν Προφητῶν ἢ καί σέ ἄλλα βιβλία. Σέ μερικά βιβλία, ἂν καί δέν φέρεται τό ὄνομα τοῦ συγγραφέως στόν τίτλο τοῦ βιβλίου, ἀναφέρεται τοῦτο στό κείμενο τοῦ βιβλίου, ὅτι π.χ. δόθηκε στόν Μωϋσῆ ἀπό τό Θεό ἡ ἐντολή, σάν ἡγέτη τοῦ λαοῦ, νά καταγράψει τά σημαντικά γεγονότα, τά ὁποῖα καί κατέγραψε στά βιβλία Γένεσις, Ἔξοδος, Λευϊτικό, Ἀριθμοί, Δευτερονόμιο.

Ἀναφέρεται ἐπίσης ὅτι παρόμοια ἐντολή ἔλαβε ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ νά συνεχίσει τό ἱστορικό συγγραφικό ἔργο τοῦ Μωϋσῆ, τόν ὁποῖο διαδέχθηκε στήν ἀρχηγία τοῦ ἰσραηλικοῦ λαοῦ καί ἔτσι συνέγραψε τό βιβλίο πού φέρει τό ὄνομά του. Καί ἦταν πολύ φυσικό αὐτοί οἱ δύο ἡγέτες, πού ἔζησαν τά γεγονότα, νά τά καταγράψουν ἔτσι πού κανέναν ἄλλον δέν θά ἦταν σέ θέση νά καταγράψει. Ἐκτός τούτου πρέπει νά ἔχουμε ὑπ' ὄψη, ὅτι σίς ἀπόμακρες αὐτές ἐποχές, λίγα, ἐλάχιστα διακεκριμένα πρόσωπα ἦταν σέ θέση νά γράψουν ὅσα ἔγραψαν, ἂν ληφθοῦν μάλιστα ὑπ' ὄψη καί οἱ τεράστιες δυσκολίες σέ χρόνο, σέ

δαπάνες πού ἀπαιτοῦσε ἡ χειρόγραφη συγγραφή τόσο μεγάλων βιβλίων.

Σέ βιβλία πού δέν ἀναφέρεται τό ὄνομα τοῦ συγγραφέα, ὑπάρχουν εἰκασίες καί λόγοι, κατά τό μᾶλλον πειστικοί, πού συνηγοροῦν στό νά δεχθοῦμε κάποιον ὡς συγγραφέα τοῦ βιβλίου. Ὑπάρχουν οἱ λεγόμενες ἐσωτερικές καί ἐξωτερικές μαρτυρίες. Ἐσωτερικές εἶναι αὐτές πού βγαίνουν ἀπό τό ἴδιο τό βιβλίο. Ἐξωτερικές εἶναι λόγοι καί μαρτυρίες καί πληροφορίες πού ὑπάρχουν σέ ἄλλα βιβλία, ἀπό τά ὁποῖα πληροφοροῦμεθα ἢ μποροῦμε νά εικάσουμε ποιός εἶναι ὁ συγγραφέας τῶν βιβλίων αὐτῶν.

Βέβαια, τόσο σ' αὐτά τά βιβλία πού εἶναι γνωστός ὁ συγγραφέας τους, ὅσο καί σέ ἄλλα πού μᾶς εἶναι ἄγνωστος, δέν ἀποκλείεται στό πέρασμα τῶν αἰώνων νά ἔγιναν προσθηκὲς ἢ παραλείψεις κατά τήν ἀντιγραφή τῶν χειρογράφων τότε βιβλίων. Τοῦτο ὅμως εἶναι δύσκολο νά τό δεχθοῦμε, ἂν λάβουμε ὑπ' ὄψη τήν σχολαστικότητα μέ τήν ὁποία οἱ Ἰουδαῖοι φύλαγαν τά ἱερά αὐτά κείμενα. Καί μάλιστα λέγεται ὅτι εἶχαν μετρήσει τόν ἀριθμό τῶν λέξεων κάθε βιβλίου τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἀκόμα καί ὅτι εἶχαν ἐπισημάνει ποιά ἦταν ἡ λέξη στό ἥμισυ ἢ τό τέταρτο τοῦ κειμένου κάθε βιβλίου, γιά νά εἶναι βέβαιοι, ὅτι κατά τήν ἀντιγραφή του δέν

ἔλλειψε ἢ δέν προστέθηκε οὔτε μία λέξη.

Ἄλλά πάνω ἀπό ὅλα αὐτά, ἂν δεχθοῦμε ὅτι τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης εἶναι, ὅπως εἶδαμε, θεόπνευστα, κατά φυσικό λόγο πρέπει νά δεχθοῦμε ὅτι εἶναι γνήσια, διότι τό Πνεῦμα τό Ἅγιο, πού ἐνέπνευσε νά γραφοῦν, εἶναι βέβαιο ὅτι τὰ διαφύλαξε καί ἀπό κάθε νοθεία καί ἀλλοίωση.

Ἡ ιστορική ἀξιοπιστία τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης

Τά ιστορικά, κυρίως, βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀναφέρουν γεγονότα πολλῶν αἰώνων. Ἀρχίζουν ἀπό τή Δημιουργία τοῦ κόσμου καί φθάνουν περίπου στά χρόνια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἰδιαιτέρως ἀναφέρονται μέ λεπτομέρειες στήν ἱστορία τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ.

Μέσα στίς διηγήσεις τῆς μακραιώνης αὐτῆς ἱστορίας εἶναι φυσικό νά περιγράφονται γεγονότα, τά ὅποια ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνονται ἀπίστευτα καί δημιουργοῦν ἐρωτήματα, ἂν εἶναι ἀξιόπιστες πράγματι οἱ διηγήσεις αὐτές. Βέβαια, γιά τόν Χριστιανό, πού πιστεύει ὀλόψυχα, χωρίς νά αἰσθάνεται τήν ἀνάγκη νά ἐρευνήσει γιά νά πεισθεῖ, ὅλα αὐτά εἶναι πιστευτά καί τά ἀποδέχεται ἀσυζητητί καί χωρίς τήν παραμικρή ἀμφιβολία, σάν

πολύ φυσική συνέπεια τῆς παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ.

Γιά ἄλλους, πού θέλουν νά ἐρευνήσουν γιά νά διώξουν κάθε ἀμφιβολία καί νά πιστέψουν, ὑπάρχουν στοιχεῖα πού γίνονται ὅσο περνοῦν τά χρόνια ὄλο καί περισσότερα, καί τά ὅποια ἐπαληθεύουν αὐτά πού φαίνονται ἀπίστευτα. Ἐτσι ἡ ἀξιοπιστία τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης μέ τίς ἐρευνες τῆς ἀρχαιολογίας, τῆς παλαιοντολογίας, τῆς γλωσσολογίας, τῆς ἱστορίας, τῆς φυσικῆς καί τώρα τελευταία τῆς συμβολῆς τῶν ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν, ἐπαληθεύεται κατά τρόπο πανηγυρικό.

Ἐπάρχουν πολλά βιβλία, πού ἀναφέρονται στίς ἐρευνες αὐτές, πού ἔγιναν καί γίνονται, καί ἐπαληθεύουν τίς ἱστορικές πληροφορίες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἀπό αὐτά ἐλάχιστα μεταφέρω στίς σελίδες αὐτές μέ πολύ λίγες λέξεις.

Ἐπῆρξαν πολλοί πού θεωροῦσαν ἀδύνατο νά γράψει ὁ Μωϋσῆς τήν Πεντάτευχο σέ τόσο παλιά χρόνια (γύρω στό 1500 π.Χ.), πού ἦταν κατά τήν γνώμη τους ἄγνωστη ἡ γραφή. Καί ὅμως ὁ Ἄγγλος ἀρχαιολόγος Σαίης, ἔπειτα ἀπό ἀνασκαφές πού ἔκαμε στή Μεσοποταμία, ἀπέδειξε, βάσει ἐπιγραφῶν πού βρῆκε, ὅτι ἡ γραφή ἦταν γνωστή ἀπό τό 3000 περίπου πρό Χριστοῦ.

διαστημικοί επιστήμονες έρευνούσαν μέ ήλεκτρονικό ύπολογιστή τή θέση του ήλιου και τής σελήνης, πριν και μετά από αιώνες, για να έξασφαλίσουν τήν άποστολή τεχνιτών δορυφόρων, ό ήλεκτρονικός ύπολογιστής έδειχνε ότι έλειπε κατά τούς παρελθόντες αιώνες μία ήμέρα (Well, we have found there is a day missing in space in elapsed time). Στο άρθρο αναφέρονται λεπτομέρειες πού άπέδειξαν ότι αυτό έπιβεβαίωνε τήν άλήθεια του γεγονότος τής παρατάσεως τής ήμέρας έως 24 ώρες, πού αναφέρεται στο βιβλίο «Ίησοϋς του Ναυή» (κεφ. Γ', στιχ. 8-14), μέ τό γνωστό εκείνο «στήτω ήλιος κατά Γαβαών...» (τό άρθρο άναδημοσιεύθηκε στο περιοδικό τής Μητροπόλεως Μυτιλήνης «ό Ποιμήν», τόν Ίούλιο του 1977).

Γλώσσα και μεταφράσεις τής Παλαιάς Διαθήκης

Έβραίοι και για Έβραίους έγραψαν τά βιβλία τής Παλαιάς Διαθήκης και για τουτο είναι γραμμένα στην έβραϊκή γλώσσα. Λίγα από αυτά, τά κάπως μεταγενέστερα, γράφηκαν στην άραμαϊκή, πού είναι μία νεώτερη έβραϊκή γλώσσα. Υπάρχουν και βιβλία πού γράφηκαν στην έλληνική.

Τόσο αυτά πού ήταν γραμμένα στα έβραϊκά, όσο και αυτά πού ήταν στα άραμαϊκά,

έπρεπε να μεταφραστούν στα έλληνικά, για να μπορούν να τά διαβάσουν και οι έλληνόφωνοι Ίουδαίοι, πού ζούσαν σε χώρες έλληνικές. Μόνο στην Αίγυπτο κατοικούσαν περίπου ένα εκατομμύριο Ίουδαίοι, πού μιλούσαν τήν έλληνική γλώσσα. Έτσι άρχισαν να γίνονται μεταφράσεις όρισμένων βιβλίων.

Ή κυριώτερη και έπισημότερη μετάφραση όλων των βιβλίων τής Παλαιάς Διαθήκης στην έλληνική γλώσσα, έγινε μέ πρωτοβουλία του βασιλέως τής Αιγύπτου Πτολεμαίου Β' του Φιλαδέλφου, μεταξύ των έτων 285-246 π.Χ., όταν θέλησε να πλουτίσει τήν περίφημη βιβλιοθήκη τής Άλεξάνδρειας μέ τά ιερά βιβλία τής θρησκείας των Ίουδαίων.

Ό Πτολεμαίος παρακάλεσε τόν Άρχιερέα των Ίουδαίων Έλεάζαρο, να του στείλει στην Αίγυπτο μεγάλη ομάδα ικανών έρμηνευτών, των όποιων θά άνελάμβανε τήν πλούσια άμοιβή και φιλοξενία για όσο καιρό θά διακοϋσε ή μετάφραση.

Ό Έλεάζαρος έστειλε έβδομήντα δύο σοφούς έρμηνευτές, έξι από κάθε φυλή των Ίουδαίων, οι όποιοι έκαμαν τή μετάφραση, πού όνομάζεται «Μετάφρασις των έβδομήκοντα» ή «Μετάφρασις των Ο'».

Ό Πτολεμαίος εξέφρασε τό θαυμασμό του για τή μετάφραση αυτή, «και τό βιβλίο προσκυνήσας έκέλευσε μεγάλην έπιμέλειαν

ποιείσθαι τῶν βιβλίων καί συντηρεῖν ἀγνῶς». Ἄλλά καί οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Ἀλεξάνδρειας ἐξέφρασαν τή χαρά τους γιά τή μετάφραση αὐτή, καί ἔκαμαν ἀντίγραφα τῶν βιβλίων γιά νά τά μελετοῦν, ἀλλά καί νά τά χρησιμοποιοῦν στή λατρεία τοῦ Θεοῦ.

Ἡ γλῶσσα τῆς μεταφράσεως τῶν Ο' εἶναι ἡ λεγόμενη κοινή ἑλληνική, καί φανερώνουν τήν ἀπό τά ἑβραϊκά μετάφραση, ἑβραϊσμοί καί ἀραμαϊσμοί, κυρίως στή σύνταξη καί τό ὕφος.

Ὅπωςδήποτε ἡ μετάφραση τῶν Ο' ἀποτελεῖ ἔγκυρο κείμενο, τό ὁποῖο παρέλαβε ἀργότερα ἡ χριστιανική Ἐκκλησία καί τό χρησιμοποιοῦν ὡς ἐπίσημο κείμενο στή θεία λατρεία.

Ὑπάρχουν, βέβαια, καί ἄλλες μεταφράσεις μέ τίς ὁποῖες δέν ὑπάρχει λόγος νά ἀσχοληθοῦμε.

Τί πρόσφερε καί προσφέρει ἡ Παλαιά Διαθήκη

Βιβλίο γραμμένο κατ' ἐντολή καί κατ' ἐμπνευση τοῦ Θεοῦ, εἶναι φανερό ὅτι προσφέρει στόν ἄνθρωπο τήν πιό πολύτιμη ὑπηρεσία, πού χρειάζεται ὁ ἄνθρωπος. Ἡ Παλαιά Διαθήκη εἶναι τό βιβλίο πού ἐμφανίζει τόν ἀληθινό Θεό.

Μέσα στό σκοτάδι πού ἐπικρατοῦσε τότε, πού ἄλλοι πίστευαν καί λάτρευαν σάν θεούς φυσικά ἀντικείμενα καί ζῶα, καί κτίσματα καί ἀνύπαρκτους φανταστικούς θεούς, ἡ Παλαιά Διαθήκη ἐμφανίζει τό μόνο ἀληθινό Θεό, μέ ὅλη τή μεγαλοπρέπεια καί παντοδυναμία καί πανσοφία καί δικαιοσύνη καί ἀγάπη Του στόν ἄνθρωπο.

Τό βιβλίο τῆς Γενέσεως παρουσιάζει τόν Θεό δημιουργό τοῦ σύμπαντος κόσμου καί τοῦ ἀνθρώπου. Ἐκεῖ φαίνεται ἡ παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ. Μᾶς δίνει τήν εὐκαιρία νά σκεφθοῦμε πόσο ἀφάνταστα μεγάλες δυνάμεις ὑπάρχουν στό σύμπαν, ἀλλά καί πόσο παντοδύναμος εἶναι ὁ Θεός, πού κρατᾶ ὅλες αὐτές τίς δυνάμεις στά χέρια Του. Ταυτόχρονα ἐμφανίζει τήν αἰωνιότητα καί τήν πανσοφία τοῦ Θεοῦ, πού μέ τόση σοφία δημιούργησε ὅλα αὐτά, πού μέ ἀλάνθαστη ἀκρίβεια καί σκοπιμότητα ἀξιοθαύμαστη, κινοῦνται ἔτσι ὥστε τό ἓνα νά ἐξυπηρετεῖ τό ἄλλο. Στήν Παλαιά Διαθήκη θά συναντήσουμε τό θαυμασμό τοῦ Μωϋσῆ γιά τά δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ, τά «καλά λίαν». Ἐκεῖ θά δοῦμε τόν Δαυῖδ νά ψάλλει τή μεγαλοσύνη τοῦ Θεοῦ λέγοντας «ὡς ἐμεγαλύνθη τά ἔργα σου Κύριε πάντα ἐν σοφία ἐποίησας», διότι πράγματι, ὅπως γράφει ὁ ἴδιος, «οἱ οὐρανοί διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ· ποίησιν δέ χειρῶν αὐτοῦ ἀπαγγέλλει τό στερέωμα».

Ὁ Ἰωσήφ ὡς «δίκαιος», δηλαδή ὡς ἐνάρετος Ἰωσήφ. Καί ὁ ἀνυπέρβλητος στήν ἀρετή καί ὑπομονή Ἰώβ, ἐπίσης ὡς «δίκαιος» χαρακτηρίζεται.

Τῇ γενική αὐτῆ ἔννοια τήν ὁποία ἔχει στήν Ἁγία Γραφή ἢ λέξη «δικαιοσύνη», τήν ἐπιβεβαιώνει ὁ λόγος τοῦ Κυρίου πρὸς τόν Ἰωάννη τόν Πρόδρομο, ὅταν λέγει «πρέπον ἐστίν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην», δηλαδή πρέπει νά τηροῦμε κάθε ἀπαίτηση τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ, κάθε ἀρετή.

Συντελεῖ στήν ψυχική ἀνωτερότητα καί κοινωνική εὐδαιμονία

Ὅλες οἱ διατάξεις, οἱ προτροπές, ὅλα τά διδακτικά παραδείγματα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἀποβλέπουν στή ψυχική καλλιέργεια τῶν ἀνθρώπων, στή βελτίωση τῶν ἠθῶν, στή ρύθμιση τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων καί στήν ἐξύψωση τοῦ κοινωνικοῦ ἐπιπέδου καί τῆς ἠθικῆς στάθμης τῆς κοινωνίας. Καί τοῦτο γινόταν ὅταν ἀκόμη οἱ γύρω λαοί ὀργιάζαν στήν ἠθική, στήν καταδυνάστευση τῶν ἄλλων, στήν εἰδωλολατρία. Στό λαό τοῦ Θεοῦ βλέπουμε ἀνώτερη ἠθική στάθμη. Ἀκόμη καί ἐκεῖνο τό «ὄφθαλμόν ἀντί ὀφθαλμοῦ καί ὀδόντα ἀντί ὀδόντος», πού σκανδαλίζει σήμερα πολλούς καί δημιουργεῖ ἐρωτήματα ὅπως τό: πῶς εἶναι δυνατό ὁ Θεός νά νομοθετεῖ τήν ἐκδίκηση καί

ἔπειτα ὁ ἴδιος Θεός νά διδάσκει τό «ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν»! Ἀλλά καί αὐτό πού σήμερα εἶναι ἀπαράδεκτο, γιά τήν ἐποχή ἐκεῖνη ἦταν νόμος ἀνάγκης, νόμος πού ἔθετε κάποιο φραγμό στίς αὐθαίρετες ἐκδικητικές ἐνεργειες τῶν ἀνθρώπων τῆς τότε ἐποχῆς, γιατί περιορίζε τήν ἐκδίκηση στό ἴσον τῆς ζημίας πού τοὺς προξένησαν.

Ἄν ὑπῆρχαν κατά καιροὺς θλιβερές περιπτώσεις ἀπομακρύνσεως τοῦ λαοῦ ἀπό τό νόμο τοῦ Θεοῦ, ἂν ὁ πραγματικά «σκληροτράχηλος» αὐτός λαός, δέν ἔφθασε στό σημεῖο πού θά μπορούσε νά φθάσει, ἀλλά ἀπεναντίας ἔδειξε ἀγνώμονη καί ἐπαίσχυντη συμπεριφορά ἐναντι τοῦ Θεοῦ καί κυρίως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦτο δέν μειώνει τήν παιδαγωγική ἀξία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἀλλ' ἀπεναντίας ἐπισημαίνει τίς τραγικές συνέπειες, πού ἔχει πάντοτε ἡ ἀπομάκρυνση ἀπό τό νόμο τοῦ Θεοῦ καί ἡ καταπάτηση τῶν ἐντολῶν Του.

«Παιδαγωγός ἡμῶν γέγονεν εις Χριστόν»

Τόν ἀκριβέστερο καί ὠραιότερο χαρακτηρισμό τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, πού ἀνταποκρίνεται πραγματικά στό σκοπό γιά τόν ὁποῖο δόθηκε στόν κόσμο, εἶναι αὐτός τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, πού λέγει ὅτι «παιδαγωγός ἡμῶν γέγονεν εις Χριστόν» (Γαλ. γ' 24).

Δέν υπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὁποιοσδήποτε μελετήσει τήν Παλαιά Διαθήκη, θά ἀντιληφθεῖ πόσο δίκιο εἶχε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

Διότι ποιό εἶναι τό ἔργο τοῦ παιδαγωγοῦ; Νά διδάσκει, βέβαια, στό παιδί αὐτά πού πρέπει νά μάθει, καί νά τά διδάσκει μέ σύστημα, ἀρχίζοντας ἀπό τά εὐκολώτερα καί νά προχωρεῖ στά δυσκολώτερα. Νά κάμει ἐπίσης ἰκανό τό παιδί νά προετοιμασθεῖ γιά τήν πραγματικότητα τῆς ζωῆς, γνωρίζοντας ἀπό νωρίς τίς δυσκολίες, τί πρόκειται νά ἀντιμετωπίσει.

Τό ἴδιο παιδαγωγικό μέσο ἔκαμε ὁ Θεός, γιά νά καταστήσει ἰκανό τόν ἄνθρωπο νά δεχθεῖ τήν ἐν Χριστῷ σωτηρία, ὅταν θά ἐρχόταν τό πλήρωμα τοῦ χρόνου.

Παιδαγώγησε μέ τήν Παλαιά Διαθήκη τόν προχριστιανικό κόσμο ὁ Θεός, μέ τή θρησκεία τοῦ ἑνός καί μόνου Θεοῦ, ἀποσπώντας τον ἀπό τίς ἀνύπαρκτες θρησκείες τῶν ἀνύπαρκτων θεῶν. Καί διατήρησε τή μονοθεϊστική θρησκεία ὁ ἰσραηλιτικός λαός, παρ' ὅλες τίς δυσκολίες πού ἀντιμετώπισε.

Ἡ πίστη στό Θεό τῶν Πατέρων, τούς συγκρατοῦσε καί τούς ἔδινε δύναμη σ' ὅλες τίς δύσκολες περιστάσεις. Καί ὅταν πολεμοῦσαν μέ ἐχθρούς καί ὅταν ἔγιναν ὑπόδουλοι τῶν Βαβυλωνίων, τῶν Περσῶν καί τῶν Ἑλλήνων, δέν ἐγκατέλειψαν τή θρησκεία τῶν Πατέρων τους. Πάντοτε ἤ θρησκευτική τους πίστη, ὅτι

αὐτοί, σύμφωνα μέ τήν ὑπόσχεση τοῦ Θεοῦ, θά εἶναι ὁ ἐκλεκτός λαός τοῦ Θεοῦ ἀπό τόν ὁποῖο θά προέλθει ὁ Μεσσίας, τούς ἔδινε θάρρος καί δύναμη.

Ἀλλά καί ὁ ἠθικός νόμος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἦταν ἓνα προγύμνασμα, γιά νά κάνει ἰκανό τόν ἄνθρωπο νά δεχθεῖ τόν τέλειο νόμο τοῦ Εὐαγγελίου. Παρά τίς ἀτέλειές του ὁ Μωσαϊκός Νόμος ἦταν ἰκανός καί εὐεργετικός γιά τήν ἐποχή του. Ἐκεῖνο ὅμως πού κυρίως ἄνοιγε τό δρόμο γιά τήν ὑποδοχή τοῦ Χριστοῦ, ἦταν οἱ προφητείες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἀπό τά 49 βιβλία, εἶναι σημαντικό, ὅτι τά 16 εἶναι προφητικά καί ἀναφέρονται κυρίως στό πρόσωπο καί τό ἔργο τοῦ Κυρίου.

Μέσα στίς προφητείες αὐτές ἔβλεπαν μέ τά ψυχικά τους μάτια οἱ Ἰσραηλίτες τόν ἀναμενόμενο Μεσσία. Οἱ προφητείες ἔγραφαν λεπτομέρειες γιά τή γέννηση τοῦ Κυρίου ἐκ Παρθένου, ἔγραφαν γιά τόν τόπο τῆς γεννήσεως τοῦ Κυρίου, γιά τό ὄνομα τοῦ Κυρίου, γιά τόν διωγμό τοῦ Ἡρώδη, κατά τόν ὁποῖο ὁ Κύριος κατέφυγε στήν Αἴγυπτο, γιά τή δύναμη τῆς διδασκαλίας Του, γιά τά θαύματά Του, λεπτομέρειες γιά τήν προδοσία, τά πάθη, τή σταύρωση, τό θάνατο τοῦ Κυρίου. Ὑπῆρχε πλῆθος συμβολισμῶν γιά τήν ἀνάσταση, γιά τό μέλλον τῆς Ἐκκλησίας, καί αὐτά ἑκατοντάδες χρόνια πρό Χριστοῦ.

Ἡ καλλιέργεια τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ μέ τή μελέτη τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἦταν αἰσθητή. Περίμεναν τό Σωτήρα Χριστό, καί ἀποδειξη τούτου εἶναι ὅτι καί ἀπλοῖ ἄνθρωποι, ψαράδες, ὅπως ὁ Φίλιππος, ὅταν εἶδε καί ἐγνώρισε τόν Χριστό, εἶπε στό φίλο του Ναθαναήλ: «ὄν ἔγραψε Μωϋσῆς ἐν τῷ Νόμῳ καί οἱ προφῆται εὗρήκαμεν Ἰησοῦν τόν ἀπό Ναζαρέτ» (Ἰωάν. α' 46). Αὐτό φανερώνει ὅτι μελετοῦσαν τό Νόμο καί τούς προφῆτες, ἤξεραν καί περίμεναν νά ἔλθει ὁ Μεσσίας, καί τώρα πού ἦλθε καί τόν εἶδαν, μέ χαρᾶ ὁμολογοῦν «εὗρήκαμεν Ἰησοῦν τόν ἀπό Ναζαρέτ».

Αὐτό εἶναι τό μεγάλο ἔργο, ἡ μεγάλη προσφορά τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅτι «παιδαγωγός ἡμῶν γέγονεν εις Χριστόν».

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ 1. ΙΣΤΟΡΙΚΑ - ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ

Τό βιβλίον «Γένεσις»

Ὄνομασία: Τό πρῶτο βιβλίον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης εἶναι τό βιβλίον τῆς Γενέσεως. Πῆρε τό ὄνομα αὐτό, διότι στά πρῶτα του κεφάλαια περιγράφει τή γένεση, δηλαδή τή δημιουργία τοῦ κόσμου καί τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτό τοῦτο τό βιβλίον μάς πληροφορεῖ ὅτι εἶναι «ἡ βίβλος γενέσεως οὐρανοῦ καί γῆς» (Γεν. Β' 4).

Περιεχόμενο: Τό βιβλίον ἀρχίζει μέ τή φράση: «Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεός τόν οὐρανόν καί τήν γῆν...», καί περιγράφει μέ ἀξιοθαύμαστη ἀπλότητα καί συντομία, ἀλλά καί μέ θεία μεγαλοπρέπεια τή δημιουργία τοῦ κόσμου. Γιά τήν ἀπλή καί ὠραία αὐτή διήγηση ἔγραψε ὁ διάσημος φυσικός Λαπαράν, ὅτι ἂν τοῦ ζητοῦσαν νά περιγράψει μέ λίγες λέξεις τή δημιουργία τοῦ κόσμου, θά

ἀντέγραφε αὐτό τό τμήμα τῆς Γενέσεως.

Στή συνέχεια τό βιβλίον τῆς Γενέσεως περιγράφει τή ζωή τῶν Πρωτοπλάστων στόν Παράδεισον, τήν πώση τους στό προπατορικό ἁμάρτημα μέ τήν παράβαση τῆς ἐντολῆς πού τούς ἔδωσε ὁ Θεός, τήν τιμωρία πού ἐπέβαλε σ' αὐτούς καί τή διαβεβαίωσή Του, ὅτι θά ἔστανε τόν Σωτήρα τοῦ κόσμου. Συνεχίζεται ἡ διήγηση γιά τόν κατακλυσμό, τή σωτηρία τοῦ Νῶε καί τόν Πύργο τῆς Βαβέλ.

Ἄπό τό 12ο κεφάλαιο ἀρχίζει τό δεύτερο μέρος τοῦ βιβλίου, πού τήν πρώτη θέση σ' αὐτό κατέχει ἡ ἱστορία τοῦ Ἀβραάμ, πού τόν ἀναδεικνύει ὁ Θεός «Πατριάρχην», Ἐθνάρχη τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἰδιαίτερη σημασία ἔχουν οἱ διηγήσεις τῆς φιλοξενίας τῶν τριῶν Ἀγγέλων, πού εἶναι τά τρία πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος, τά σχετικά μέ τή γέννηση τοῦ Ἰσαάκ, τήν καταστροφή τῆς πόλεως τῶν Σοδόμων καί ἄλλα, πού ἐκτός ἀπό τή θρησκευτική σημασία πού ἔχουν, διαφωτίζουν μέ τίς πληροφορίες τους τήν ἱστορία τῶν παλαιῶν ἐκείνων χρόνων.

Στά ἐπόμενα κεφάλαια συνεχίζεται ἡ ἱστορία τοῦ Ἰσαάκ, ἡ γέννηση τοῦ Ἡσαῦ καί Ἰακώβ, ὁ γάμος τοῦ Ἡσαῦ, ὁ γάμος τοῦ Ἰακώβ, καί ἀπό τό 36ο κεφάλαιο ἀρχίζει ἡ ὠραία καί τόσο διδακτική διήγηση περί τῶν δώδεκα παιδιῶν τοῦ Ἰακώβ, καί ἰδιαίτερα

ἀναφέρεται ἡ πώληση τοῦ Ἰωσήφ ἀπό τά ἀδέρφια του, ἡ μεταφορά του στήν Αἴγυπτον, ἡ δοκιμασία του στό σπίτι τοῦ Πετεφρῆ, ἡ νίκη του κατά τῆς ἁμαρτίας, ἡ φυλάκισή του, ἡ ἀνάδειξή του σέ ἄρχοντα τῆς Αἰγύπτου, καί ἀκολουθεῖ ἡ συγκινητική διήγηση τῆς συνάντησής του μέ τά ἀδέρφια του καί τόν πατέρα του. Στά κεφάλαια 49 καί 50 ἀναφέρονται τά τελευταῖα λόγια τοῦ Ἰακώβ, ὁ θάνατός του, ὡς καί ὁ θάνατος τοῦ Ἰωσήφ.

Σκοπός τοῦ βιβλίου: Σκοπός τοῦ βιβλίου εἶναι νά ἐμφανίσει τό Θεό ὡς ποιητή τοῦ οὐρανοῦ καί τῆς γῆς, δημιουργό τοῦ ἀνθρώπου, Κύριο καί ἐξουσιαστή τῶν πάντων, καί νά προετοιμάσει μέ τή μονοθεϊστική θρησκεία τό ἀνθρώπινο γένος γιά τήν ὑποδοχή τοῦ Μεσσία, δηλαδή τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ.

Ἡ σπουδαιότητα τοῦ βιβλίου: Ἡ σπουδαιότητα τοῦ βιβλίου τῆς Γενέσεως εἶναι ἀναμφισβήτητη, ἀφοῦ σκοπός τοῦ βιβλίου εἶναι νά ἐμφανίσει τό Θεό σάν δημιουργό τοῦ κόσμου καί τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλά καί τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ στόν ἄνθρωπον, πού παρ' ὅλο ὅτι παραβαίνει τήν ἐντολή τοῦ Θεοῦ καί πέφτει στό προπατορικό ἁμάρτημα, ὁ Θεός ὑπόσχεται τή σωτηρία του. Στό βιβλίον τῆς Γενέσεως ὑπάρχει αὐτή ἡ ὑπόσχεση τοῦ Θεοῦ, πού ὀνομάζεται «Πρωτευαγγέλιον», σάν πρώτη καλή

ἀγγελία τοῦ Θεοῦ, πού προλέγει τήν ἐν Χριστῷ σωτηρία.

Συγγραφέας τοῦ βιβλίου: Συγγραφέας τοῦ βιβλίου εἶναι ὁ Μωϋσῆς. Αὐτός ἦταν ὁ ἐκλεκτός τοῦ Θεοῦ. Ἦταν θεόσταλτος ἡγέτης τῶν Ἰσραηλιτῶν. Αὐτός εἶχε καί τήν ἀπαραίτητη μόρφωση. Τόν Μωϋσῆ ἀναγνωρίζει ἀνεπιφύλακτα σάν συγγραφέα τῶν πέντε πρώτων βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἢ Ἰουδαϊκῆ παράδοσης, ἀλλά καί ἡ χριστιανική Ἐκκλησία, πού στηρίζεται σέ πολλά ἀποδεικτικά στοιχεία. Ἀλλά πέρα ἀπό τούς λόγους, πού στηρίζουν τήν πεποίθηση αὐτή, ὑπάρχει ἡ βαρυσήμαντη μαρτυρία τοῦ Κυρίου πρὸς τούς Ἰουδαίους, «εἰ γάρ ἐπιστεύετε Μωϋσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί, περὶ ἐμοῦ γάρ ἐκεῖνος ἔγραψεν. εἰ δέ τοῖς ἐκείνου γράμμασιν οὐ πιστεύετε πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασι πιστεύσετε;» (Ἰωάν. ε' 46,47).

Χρόνος συγγραφῆς τοῦ βιβλίου: Ὁ Μωϋσῆς ἔζησε περίπου κατά τά ἔτη 1570-1450 π.Χ. Τότε ἔγραψε τά πέντε βιβλία τῆς Πεντατεύχου (Γένεσις, Ἔξοδος, Λευϊτικόν, Ἀριθμοί, Δευτερονόμιον). Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὑπῆρχε τρόπος νά γραφοῦν τότε τά βιβλία αὐτά, ἀφοῦ ἦταν γνωστή ἡ γραφή σέ πολύ παλαιότερη ἐποχή, ὅπως φαίνεται ἀπό τόν κώδικα τοῦ Χαμουραμπί, πού γράφηκε μεταξύ τῶν ἐτῶν 2000-1800 π.Χ.

Τό βιβλίο «Ἔξοδος»

Ὄνομασία: Τό δεύτερο βιβλίο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὀνομάζεται «Ἔξοδος», διότι ἐξιστορεῖ τό σημαντικώτατο γεγονός τῆς ἐξόδου, δηλαδή τῆς ἀναχωρήσεως τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπό τήν Αἴγυπτο.

Περιεχόμενο: Ἡ Ἔξοδος ἀποτελεῖ συνέχεια τοῦ βιβλίου τῆς Γενέσεως, πού ὅπως εἶδαμε τελειώνει στό θάνατο τοῦ Ἰωσήφ. Μετά τό θάνατο τοῦ Ἰωσήφ οἱ Ἰσραηλίτες ἔμειναν ἀπροστάτευτοι καί ἀνεπιθύμητοι στήν Αἴγυπτο. Καί ἦταν λαός πολύς. Οἱ Αἰγύπτιοι χρησιμοποιοῦσαν σκληρά καί ἀπάνθρωπα μέσα ἐναντίον τους, ὅπως ἦταν ἡ θανάτωση τῶν ἀρσενικῶν παιδιῶν, καί τοῦτο γιά νά μή πληθύνουν οἱ Ἰσραηλίτες καί γίνουν ἐπικίνδυνοι. Ἀπό τήν ἐξόντωση τῶν ἀρσενικῶν παιδιῶν κατά θέλημα Θεοῦ σώζεται ὁ Μωϋσῆς, πού ἀναδεικνύεται «θεοπρόβλητος» ἡγέτης τῶν Ἰσραηλιτῶν. Τό βιβλίο περιγράφει τήν κλήση τοῦ Μωϋσῆ στό ἀξίωμα αὐτό, τίς προσπάθειές του νά σώσει τόν Ἰσραηλιτικό λαό ἀπό τήν παντοδυναμία τοῦ Φαραώ. Στό σημαντικώτατο 12ο κεφάλαιο ἀναφέρονται οἱ ὁδηγίες πού δίνει ὁ Θεός στόν Μωϋσῆ καί ἡ ἀναχώρηση τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπό τήν Αἴγυπτο. Περιγράφεται ἡ θαυμαστή διάβαση τοῦ λαοῦ ἀπό τήν Ἐρυθρά θάλασσα καί ὁ καταποντισμός σ'

αυτή τῶν στρατευμάτων τοῦ Φαραώ, γεγονός πού τόσο συχνά ἀναφέρεται θριαμβευτικά στους ὕμνους τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, καί μάλιστα στό γεγονός αὐτό ἀφιερώνεται ἡ πρώτη ᾠδή τῶν Κανόνων.

Συνεχίζεται ἡ ὡραία διήγηση γιά τήν πορεία τοῦ λαοῦ στήν ἔρημο, γιά τό «μάννα» καί τά «ὄρτύκια» πού τοῦς ἔδινε ὁ Θεός, γιά τή μετατροπή τοῦ πικροῦ νεροῦ τῆς λίμνης Μερᾶ σέ γλυκό, τή διοργάνωση τοῦ λαοῦ, καί στό 19ο κεφάλαιο περιγράφεται τό μεγάλο καί κοσμοϊστορικό γεγονός τῆς παραδόσεως τῶν Δέκα Ἐντολῶν στόν Μωϋσῆ ἐπάνω στό ὄρος Σινᾶ. Ἀναγράφονται οἱ Δέκα Ἐντολές καί ἀκολουθεῖ μία λεπτομερέστατη ἀνάλυση τοῦ Νόμου τοῦ Θεοῦ. Στή συνέχεια δίνει ὁ Θεός ὁδηγίες στόν Μωϋσῆ πῶς νά κατασκευάσει τή Σκηνή τοῦ Μαρτυρίου, τό Θυσιαστήριο, τήν Κιβωτό τῆς Διαθήκης, μέσα στήν ὁποία θά φυλάσσονταν οἱ πλάκες τῶν Δέκα Ἐντολῶν, πῶς θά κατασκευάζονταν τά ἱερατικά ἄμφια καί ἄλλες διατάξεις.

Στό 32ο κεφάλαιο περιγράφεται μία ἀποστασία τοῦ λαοῦ καί ἄλλα γεγονότα πού ἔγιναν στό διάστημα αὐτό.

Ὁ συγγραφέας τοῦ βιβλίου: Συγγραφέας τοῦ βιβλίου τῆς Ἐξόδου εἶναι ὁ Μωϋσῆς, ὅπως δέχεται ἀνεπιφύλακτα ἡ Ἰουδαϊκή καί

χριστιανική παράδοση, ὅπως ἀναφέραμε καί στό βιβλίο τῆς Γενέσεως.

Σκοπός τοῦ βιβλίου: Σκοπός τοῦ βιβλίου εἶναι νά δείξει τήν προστασία τοῦ Θεοῦ στόν Ἰσραηλιτικό λαό ἀπό τόν ὁποῖο θά ἐρχόταν στόν κόσμο, ὡς ἄνθρωπος, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Μέ τά ἄπειρα δέ θαυμαστά γεγονότα, πού ἀναφέρονται στό βιβλίο τῆς Ἐξόδου, θέλει νά στηρίξει τήν πίστη καί τήν ἐλπίδα στό Θεό, καί νά ἐπιστήσει τήν προσοχή τῶν Ἰουδαίων στήν τήρηση τῶν ἐντολῶν Του.

Ἡ σπουδαιότητα τοῦ βιβλίου: Ἡ σπουδαιότητα τοῦ βιβλίου εἶναι μεγάλη. Οἱ Δέκα Ἐντολές πού ἀναφέρονται σ' αὐτό εἶναι πρωταρχικῆς σημασίας γιά τόν κόσμο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Εἶναι ὁ Νόμος τοῦ Θεοῦ. Τά ἱστορούμενα θαύματα ἐμφανίζουν τή δύναμη, τήν πρόνοια, τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ στό λαό Του, πολύ δέ περισσότερο φαίνεται πόσο ἀξιόπιστος εἶναι ὁ Θεός στίς ὑποσχέσεις Του. Οἱ ὑποσχέσεις πού δίνει ὁ Θεός τηροῦνται. Ὅ,τι ὑποσχέθηκε, ὅπως τήν κατάληψη τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας, τό ἔδωσε. Οἱ ἱστορικές ἐπίσης πληροφορίες γιά τοῦς τότε λαούς, πού ἀναφέρονται στό βιβλίο, εἶναι μοναδικές καί πολύτιμες.

πτώση τῆς πόλεως Γαί καί στό 10ο οἱ πόλεμοι τοῦ Ἰησοῦ κατά τῶν Ἀμορραίων, τότε πού ὁ Ἰησοῦς ζήτησε ἀπό τό Θεό νά μή βασιλεύσει ὁ ἥλιος πρῖν ὀλοκληρώσει τή νίκη του κατά τῶν ἐχθρῶν του. Εἶπε τότε τό γνωστό «στήτω ἥλιος κατά Γαβαών καί ἡ σελήνη κατά φάραγγα Αἰλών». Καί τό θαῦμα ἔγινε. Τέλος, ἀξιοσημείωτα εἶναι καί τά τελευταῖα κεφάλαια πού ἀναφέρονται στίς τελευταῖες ἡμέρες τοῦ Ἰησοῦ καί στίς συμβουλές πού ἔδωσε στούς Ἰσραηλίτες.

Ὁ σκοπός τοῦ βιβλίου: Σκοπός τοῦ βιβλίου εἶναι νά συνεχίσει τήν ἱστορία τῆς πορείας τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ πρός τή γῆ τῆς Ἐπαγγελίας, τῆς κατάληψης τῆς Παλαιστίνης, καί κυρίως νά ἐμφανίσει τή δόξα καί μεγαλοσύνη τοῦ Θεοῦ, ἀλλά καί τήν πιστότητα στίς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ, πού μέ τόσα θαυμαστά γεγονότα βοήθησε τό λαό Του καί τόν ἐγκατέστησε στή γῆ τῆς Ἐπαγγελίας.

Ὁ συγγραφέας τοῦ βιβλίου: Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ, ἀκολουθώντας τό παράδειγμα τοῦ προκατόχου του, Μωϋσῆ, ἔγραψε τήν ἱστορία τῶν ἡμερῶν του. Πραγματικά γράφει πολύ ζωντανά, πολύ παραστατικά τά γεγονότα, τά ὁποῖα ὁ ἴδιος ἔζησε. Ὑπάρχουν βέβαια, ὅπως γράψαμε καί μεταγενέστερες προσθήκες, ὅπως εἶναι τά τελευταῖα κεφάλαια, πού ἀναφέρονται στό θάνατο τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ.

Ἡ ἀξία τοῦ βιβλίου: Ἐχει μεγάλη ἀξία τό βιβλίο «Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ» σάν θρησκευτικό, διδακτικό καί ἱστορικό βιβλίο. Σάν θρησκευτικό στηρίζει τήν πίστη στό Θεό, βλέπουμε τήν ἀξιοπιστία, τήν τήρηση δηλαδή τῶν ὑποσχέσεων Του στό λαό, τή θαυμαστή βοήθειά Του στόν ἄνθρωπο· ἀλλά καί σάν ἱστορικό βιβλίο δίνει πολύτιμες ἱστορικές πληροφορίες γιά τούς λαούς καί τόν πολιτισμό τῶν λαῶν πού κατοικοῦσαν τότε στήν Παλαιστίνη.

Χρόνος συγγραφῆς: Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ ἔγραψε τό βιβλίο του γύρω στά 1450-1425 π.Χ.

Τό βιβλίο «Κριταί»

Ὄνομασία: Ἀπό τό θάνατο τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ μέχρι τήν ἐγκατάσταση τῆς Βασιλείας στό Ἰσραήλ μεσολάβησαν τριακόσια περίπου χρόνια (1426-1095). Στό χρονικό αὐτό διάστημα κυβέρνησαν τούς Ἰσραηλίτες θεόσταλτοι ἄρχοντες πού ὀνομάστηκαν «Κριταί». Τό βιβλίο τοῦτο ἐξιστορεῖ τά γεγονότα αὐτῶν τῶν χρόνων καί ὀνομάζεται «βιβλίο τῶν Κριτῶν» ἢ «Κριταί».

Περιεχόμενο: Στήν εἰσαγωγή τοῦ βιβλίου ἀναφέρεται ὅτι «ὁ Κύριος ἀνέδειξε Κριτάς διά νά ἐλευθερώσουν τούς Ἰσραηλίτας ἀπό τās χεῖρας τῶν ἐπιδρομέων, ἀλλ' οὔτοι δέν

ἤκουσαν οὔτε καί τούς Κριτάς των, διότι ἠκολούθησαν ἀχαλίνωτοι ξένους θεούς καί ἐλάτρευσαν αὐτούς. Ὅταν ὁ Κύριος ἀνεδείκνυε Κριτάς δι' αὐτούς, ὁ Κύριος ἦτο εἰς τό πλευρόν τοῦ Κριτοῦ καί ἔσωζεν αὐτούς... ἀλλ' ὅταν ἀπέθνησκεν ὁ Κριτής ἐπέστρεφον εἰς τά ἴδια καί συμπεριφέροντο χειρότερον».

Στά διάφορα περιστατικά, πού ἀναφέρονται στό βιβλίο, φαίνεται πόσο εὐκόλα οἱ Ἰσραηλίτες ἐγκατέλειπαν τό Θεό καί παρ' ὅλα αὐτά πόσο ὁ Θεός τούς προστάτευε καί μέ θαύματα τούς ἔσωζε στούς κινδύνους πού ἀντιμετώπιζαν ἀπό ἄλλους λαούς. Ἔτσι βλέπουμε στό βιβλίο τή σωτηρία τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπί τοῦ Κριτοῦ Γοθονιήλ, τοῦ Κριτοῦ Ἄωδ, ὡς καί τά κατορθώματα τῆς Δεββώρας καί τοῦ Βαράκ. Στή συνέχεια τήν κλήση τοῦ Γεδεών στό ἀξίωμα τοῦ Κριτοῦ, τούς ἀγῶνες καί τή νίκη του στόν πόλεμο κατά τῶν Μαδιανιτῶν, ἐπίσης καί τή δράση τοῦ Κριτοῦ Ἰεφθάε.

Τά κατορθώματα τῶν Κριτῶν ἀναφέρει καί ἡ πρός Ἑβραίους ἐπιστολή, γιά τά ὁποῖα γράφει: «ἐπιλείπει γάρ μέ διηγούμενον ὁ χρόνος περί Γεδεών, Βαράκ τε καί Σαμφών καί Ἰεφθάε, Δαυῖδ τε καί Σαμουήλ καί τῶν προφητῶν, οἳ διά πίστεως κατηγωνίσαντο βασιλείας, εἰργάσαντο δικαιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἔφραξαν στόματα λεόντων, ἔ-

σβεσαν δύναμιν πυρός, ἔφυγον στόματα μαχαίρας, ἐνεδυναμώθησαν ἀπό ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροί ἐν πολέμῳ, παρεμβολάς ἔκλιναν ἀλλοτριῶν...» (Ἑβραίους ια' 32-35).

Δέν ἀναφέρονται στό βιβλίο οἱ δύο τελευταῖοι Κριτές ὁ Ἡλεί, καί ὁ Σαμουήλ, πού ἦταν μαθητής καί βοηθός τοῦ Ἡλεί. Γιατί αὐτή ἡ παράλειψη; Θά τό δοῦμε εὐθύς ἀμέσως.

Ποῖός καί πότε ἔγραψε τό βιβλίο τῶν Κριτῶν: Τό ὅτι δέν ἀναφέρονται μεταξύ τῶν Κριτῶν οἱ μεγάλοι Κριτές Ἡλεί καί Σαμουήλ, ἐξηγεῖται ἂν δεχθοῦμε τόν Σαμουήλ ὡς συγγραφέα τοῦ βιβλίου, τουλάχιστον κατά τά κυριώτερα σημεῖα, ὅπως δεχόταν ἡ Ἰουδαϊκή παράδοση καί ἀργότερα ἡ χριστιανική Ἐκκλησία. Τό περιεχόμενο τοῦ βιβλίου συμφωνεῖ μέ αὐτή τήν ἄποψη. Ὁ συγγραφέας τοῦ βιβλίου φαίνεται ὅτι γνωρίζει τήν ἱστορία ὅλων τῶν Κριτῶν, ἀλλά δέν ἀναφέρει τίποτε γιά τόν Δαυῖδ. Τοῦτο φανερώνει ὅτι εἶναι μεταγενέστερος τῶν Κριτῶν καί προγενέστερος τοῦ Δαυῖδ. Σ' αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἐποχή ἔζησε ὁ Σαμουήλ (1117-1050 π.Χ.), πού καί σάν συγγραφέας συγκεντρώνει ὅλα τά ἀπαραίτητα προσόντα.

Ὁ σκοπός τοῦ βιβλίου: Σκοπός τοῦ βιβλίου εἶναι νά διδάξει, ὅτι ὅσες φορές ὁ Ἰσραηλιτικός λαός ἀπομακρύνθηκε ἀπό τό Θεό δοκίμασε μεγάλες συμφορές, ἐνῶ ὅσες φορές

κατέφυγε στό Θεό και ζήτησε τή βοήθειά Του μέ πίστη και μετάνοια βρήκε τή σωτηρία.

Τό βιβλίο «Ρούθ»

Όνομασία: Τό βιβλίο φέρει τό όνομα τής Ρούθ στήν ιστορία τής όποιας αναφέρεται, όπως θά δοῦμε, τό περιεχόμενο του βιβλίου.

Περιεχόμενο: Φοβερή πείνα ανάγκασε τόν Έλιμέλεχ και τή σύζυγό του Νωεμίν νά φύγουν από τήν πατρίδα τους μέ τά δύο παιδιά τους τόν Μααλόν και τόν Χαλαιών και νά εγκατασταθούν στήν εύφορη γήσ τής Μωάβ. Έκει έρχονται σέ γάμο τά παιδιά τους μέ τίς Μωαβίτισσες, τήν Όρφά και τή Ρούθ, αλλά σύντομα πεθαίνει ό Έλιμέλεχ και τά παιδιά του. Η χήρα τώρα Νωεμίν αποφασίζει νά επιστρέψει στήν πατρίδα της, για νά μή δίνει βάρος στίς δύο νύμφες της, στίς όποιες συνιστά νά έλθουν σέ δεύτερο γάμο. Η Όρφά και ή Ρούθ δέν θέλουν νά τήν αφήσουν νά φύγει. Τήν αγαπούν και θέλουν νά ζήσουν μαζί της. Μέ πολύ τρυφερότητα περιγράφει τό βιβλίο τά πλούσια συναισθήματα τών τριών αυτών γυναικών. Είναι χαρακτηρισικά τά λόγια πού λέγει ή Ρούθ στήν πεθερά της: «Όπου μεταβής θά έλθω, ό λαός σου θά είναι λαός μου και ό Θεός σου Θεός μου, και όπου θά αποθάνεις θά αποθάνω και έγώ».

Έπιστρέφουν μαζί στή Βηθλεέμ, τήν πατρίδα τής Νωεμίν. Έκει ή Ρούθ πήγαινε στά θερισμένα χωράφια και μάζευε τά στάχυα, τά άπομεινάρια, πού έδω και εκεί ήταν σκορπισμένα, άπαρατήρητα άπ' αυτούς πού θέριζαν.

Ένα από τά χωράφια αυτά ήταν του Βοόζ, πού όταν είδε τή Ρούθ νά μαζεύει τά σκορπισμένα στάχυα και έμαθε ότι αυτή είναι ή νύφη τής Νωεμίν, για τήν όποία είχε άκούσει τόσο καλά λόγια, έδωσε έντολή στους εργάτες νά αφήνουν, δήθεν από άπροσεξία, περισσότερα στάχυα για νά βρίσκει κάτι περισσότερο ή Ρούθ. Τέλος, μέ τή σωστή επέμβαση τής Νωεμίν, πού μέ λεπτομέρειες αναφέρει τό βιβλίο, ό Βοόζ νυμφεύεται τή Ρούθ. Από τό γάμο αυτό γεννιέται ό Ώβήδ, και από τόν Ώβήδ ό Ίεσσαί, ό πατέρας του Δαυίδ από τό γένος του όποιου προέρχεται ή Παναγία. Έτσι ή ώραία και συγκινητική αυτή και τόσο διδακτική ιστορία σχετίζεται μέ τήν ένανθρώπιση του Κυρίου, και δικαιολογημένα τό βιβλίο τής Ρούθ έχει τή θέση του μεταξύ τών βιβλίων τής Παλαιάς Διαθήκης.

Ποιός έγραψε τό βιβλίο τής Ρούθ: Δέν είναι γνωστός ό συγγραφέας του βιβλίου. Η Ιουδαϊκή παράδοση θεωρεί συγγραφέα του βιβλίου τόν Κριτή Σαμουήλ και υπάρχουν σοβαροί λόγοι, πού συνηγορούν μέ τήν έκδοχή αυτή, όπως είναι ή όμοιότητα του ύφους του

βιβλίου μέ τό ὕφος τοῦ βιβλίου τῶν Κριτῶν, ὅπως καί ἡ ἐποχή πού γράφηκε αὐτό.

Χρόνος συγγραφῆς τοῦ βιβλίου: Ὁ Δαυῖδ ἐξῆσε κατά τά ἔτη 1055-966 π.Χ. Τουλάχιστον ἑκατόν ἔτη νωρίτερα θά πρέπει νά ἐξῆσε ἡ Ρούθ. Ὁ Σαμουήλ, τόν ὁποῖο δεχόμαστε ὡς συγγραφέα τοῦ βιβλίου τῆς Ρούθ, θά ἔγραψε τό βιβλίο ἴσως κατά τά πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Δαυῖδ.

Σκοπός καί σημασία τοῦ βιβλίου: Τό βιβλίο ἐμφανίζει τή σύμφωνα μέ τίς προφητείες προέλευση τοῦ Κυρίου «ἐξ οἴκου καί πατριᾶς Δαυῖδ» (Λουκᾶ β' 4). Ἔχει μεγάλη θρησκευτική καί ἱστορική ἀξία. Ἐπίσης στηρίζει τό θεσμό τῆς οἰκογένειας, τήν ἐλπίδα στήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ, ἐνώ ἀπό λογοτεχνικῆς ἀπόψεως εἶναι ἓνα ἀριστούργημα.

Τά βιβλία «Βασιλειῶν»

Ὄνομασία: Τέσσερα βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὀνομάζονται βιβλία Βασιλειῶν καί χωριστά τό καθένα «Βασιλειῶν Α'», «Βασιλειῶν Β'», «Βασιλειῶν Γ'» καί «Βασιλειῶν Δ'». Στό ἐβραϊκό κείμενο τά δύο πρῶτα βιβλία εἶχαν τίτλο «βιβλίο Σαμουήλ». Γιά τοῦτο, σέ προτεσταντικές κυρίως ἐκδόσεις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τά δύο πρῶτα βιβλία τῶν Βασιλειῶν φέρουν τούς τίτλους «Σαμουήλ Α'» καί «Σαμουήλ Β'».

Περιεχόμενο: Γενικά τό περιεχόμενο τῶν βιβλίων εἶναι ἱστορικό. Ἀναφέρεται σέ ἓνα μεγάλο χρονικό διάστημα, δίνει πολύτιμες θρησκευτικές καί ἱστορικές πληροφορίες, πού δέν βρίσκονται σέ ἄλλα βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἐνώ παράλληλα μᾶς δίνει πλούσια διδάγματα.

Στό «Βασιλειῶν Α'» ὑπάρχει ἡ ὠραία καί πολύ διδακτική ἱστορία τοῦ Σαμουήλ, τοῦ Ἡλεί καί τῶν παιδιῶν του, πολεμικά γεγονότα, ἡ ἀνάδειξη τοῦ Σαούλ ὡς βασιλέως, στή συνέχεια ἡ ἀνάδειξη τοῦ Δαυῖδ, ἡ νίκη του κατά τοῦ Γολιάθ, οἱ πόλεμοι κατά τῶν Φιλισταίων καί ὁ θάνατος τοῦ Σαούλ. Καλύπτει ἱστορία πενήντα περίπου χρόνων, δηλαδή ἀπό τό τέλος τῆς ἐποχῆς τῶν Κριτῶν μέχρι τῆς ἀναδείξεως τοῦ Βασιλέως Δαυῖδ.

Στό «Βασιλειῶν Β'» ἐξιστοροῦνται, κυρίως, γεγονότα τῆς Βασιλείας τοῦ Δαυῖδ. Αὐτό καλύπτει ἱστορία σαράντα περίπου ἐτῶν.

Στό «Βασιλειῶν Γ'» ἀναφέρονται τά γεγονότα τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ Δαυῖδ, τά πρῶτα χρόνια τῆς Βασιλείας τοῦ Σολομώντος, ἡ ἀνέγερση καί περιγραφή τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομώντος καί τῶν ἐγκαινίων του, πολεμικά γεγονότα, τά περί τοῦ μεγάλου προφήτη Ἡλιοῦ καί τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ προφήτη Ἐλισαίου καί ἄλλα. Τό βιβλίο καλύπτει ἱστορία περίπου 120 ἐτῶν.

Στό «Βασιλειῶν Δ'» ἀναφέρεται ἡ ἀνάληψη τοῦ προφήτη Ἡλιοῦ, τὰ θαύματα τοῦ προφήτη Ἐλισαίου, ὁ θάνατός του, γεγονότα ἐπὶ τῶν βασιλέων Ἀζαρία, Ζαχαρία, Ἰωάθαμ, Ἀχαζ καὶ Ὡσηέ, ἡ πώση τῆς Σαμάρειας καὶ σχετικὰ μέ τούς βασιλεῖς Ἐζεκία, Μανασσῆ, Ἀμώς καὶ Ἰωσία. Τό βιβλίον καλύπτει ἱστορική περίοδο τριακοσίων περίπου ἐτῶν.

Ποιός καί πότε ἔγραψε τά βιβλία τῶν Βασιλειῶν: Συγγραφέας τῶν δύο πρώτων βιβλίων εἶναι ὁ Σαμουήλ, ἐκτός ἀπό ὀρισμένα τμήματα πού ἔγραψαν μεταγενέστεροι, ὅπως τά ἀναφερόμενα στό θάνατο τοῦ Σαμουήλ, τά ὁποῖα γράφηκαν γύρω στά 1100-1050 περίπου π.Χ.

Συγγραφέας τοῦ τρίτου καὶ τέταρτου βιβλίου εἶναι, κατά τήν παράδοση, ὁ προφήτης Ἰερεμίας, ὅπως δέχονται καὶ σύγχρονοι εἰδικοί, πού στηρίζονται σέ σοβαροῦς λόγους. Οἱ ιδέες τοῦ βιβλίου ἀνταποκρίνονται στίς ιδέες τοῦ προφήτη Ἰερεμίας. Ὑπάρχουν ἐπίσης ὁμοιότητες στό ὕφος καί στή γλώσσα τῶν βιβλίων αὐτῶν μέ τό ὕφος τοῦ βιβλίου «Ἰερεμίας». Αὐτά γράφηκαν πρό τοῦ 538 π.Χ.

Σκοπός καί ἀξία τῶν βιβλίων: Τά βιβλία τῶν Βασιλειῶν δέν ἀποβλέπουν μόνο στό νά δώσουν ἱστορικές πληροφορίες, ἀλλά καί νά διδάξουν στό λαό τήν πίστη, τή δικαιοσύνη,

τήν τήρηση τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ καί νά δείξουν μέ γεγονότα, ὅτι ἡ ἀπομάκρυνση ἀπό τό Θεό, ἀργά ἢ γρήγορα θά ἐπισύρει τήν τιμωρία Του.

Ἡ ἀξιοπιστία τῶν ἱστορικῶν πληροφοριῶν προκαλεῖ τήν ἐντύπωση εἰδικῶν ἱστορικῶν ἐρευνητῶν, ὥστε κάποιος ἀπ' αὐτούς γράφει: «εἶναι καταπληκτικόν ὅτι τοιαύτη ἱστορική πραγματεία ἦτο τότε δυνατή παρά τῷ Ἰσραήλ... πραγματεία ἣς τό μοναδικόν ἀνάλογον ὑπάρχει μόνον ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους».

Τά βιβλία «Παραλειπομένων»

Ὄνομασία: Δύο βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὀνομάζονται «βιβλία Παραλειπομένων», διότι περιλαμβάνουν, κυρίως, ὅσα παρέλειψαν νά γράψουν στά βιβλία τῶν Βασιλειῶν, ἀλλά καί σέ ἄλλα βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης οἱ διάφοροι προγενέστεροι συγγραφεῖς. Ἔτσι τά βιβλία τῶν Παραλειπομένων ἀποτελοῦν μία περίληψη τῶν γεγονότων ἀπό τόν Ἀδάμ μέχρι τοῦ τέλους τῆς βαβυλωνίου αἰχμαλωσίας (538 π.Χ.).

Περιεχόμενο: Στό «Παραλειπομένων Α'» ὑπάρχουν γενεαλογικοί πίνακες ἀπό τοῦ Ἀδάμ μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπό τή βαβυλωνίαν αἰχμαλωσίαν. Περιγράφεται ὁ θάνατος καί ἡ ταφή τοῦ Σαούλ,

τό πρωί οί αξιωματικοί καί στρατιῶτες τόν Στρατηγό τους ἀποκεφαλισμένο, τρομοκρατημένοι διαλύθηκαν, ἀφήνοντας πολύτιμα λάφυρα στους Ἰουδαίους.

Πότε συνέβη τό γεγονός αὐτό; Ἡ ἐπικρατέστερη γνώμη εἶναι ὅτι ἔγινε στά χρόνια τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας Ἀρταξέρξης τοῦ Γ' τοῦ Ὠχου, διότι αὐτός εἶχε στρατηγοῦς τόν Ὀλοφέρνη καί Βαγῶα. Ἐγινε δέ τοῦτο γύρω στά 350 π.Χ.

Ποιός καί πότε ἔγραψε τό βιβλίον: Δέν εἶναι γνωστός ὁ συγγραφέας τοῦ βιβλίου. Ὑπάρχουν λόγοι πού μαρτυροῦν ὅτι σύγχρονοι κράτησαν σημειώσεις γιά τό γεγονός αὐτό καί ὅτι ἄλλοι μεταγενέστεροι τό συνέταξαν μεταξύ τοῦ Δ' καί Β' αἰῶνα π.Χ..

Σκοπός τοῦ βιβλίου: Σκοπός τοῦ βιβλίου εἶναι νά διδάξει ὅτι μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ καί τά πλέον ἀκατόρθωτα γίνονται κατορθωτά, καί οἱ μεγαλύτεροι κίνδυνοι ἐκλείπουν, καί δικαιώνονται καί δοξάζονται ὅσοι ἐλπίζουν καί στηρίζονται στή βοήθεια τοῦ Θεοῦ.

Τό βιβλίον «Ἐσθήρ»

Ὄνομασία: Τό βιβλίον πῆρε τό ὄνομα «Ἐσθήρ», ἡ ὁποία εἶναι ἡ πρωταγωνίστρια τῆς ὡραίας καί διδακτικῆς διηγήσεως πού ἀναφέρεται σ' αὐτό.

Περιεχόμενο: Ὁ βασιλέας τῶν Περσῶν

Ἀσσουήρος (Ξέρξης ὁ Α') παίρνει σύζυγο τήν Ἰουδαία Ἄδασσα, πού γιά τήν ἐξαιρετική ὁμορφιά της μετονομάζεται «Ἐσθήρ» (Ἄστρο). Ἦταν κόρη Ἰουδαίων αἰχμαλώτων, πού ἀφοῦ ἔχασε τούς γονεῖς της ἔμενε στά Σοῦσα μέ τό θεῖο της Μαρδοχαῖο, πού ὑπηρετοῦσε καί αὐτός στά ἀνάκτορα τοῦ Ξέρξης.

Ὁ Μαρδοχαῖος, πιστός στόν ἀληθινό Θεό δέν δέχθηκε νά προσκυνήσει τόν πρωθυπουργό Ἀμάν ὅπως αὐτός ἀπαιτοῦσε, καί ἔπεσε στή δυσμένειά του. Ὁ Ἀμάν γιά νά θανατώσει τό Μαρδοχαῖο καί μή ἔχοντας ἐναντίον του εὐλογία κατηγορία, πείθει τό βασιλέα καί ὑπογράφει διάταγμα γιά τήν ἐξόντωση ὄλων τῶν Ἰουδαίων. Ἡ Ἐσθήρ εἰδοποιεῖται ἐγκαίρως ἀπό τό Μαρδοχαῖο καί καταφεύγει μέ προσευχή καί νηστεία στό Θεό, ζητώντας τή λύτρωση καί σωτηρία τῶν Ἰουδαίων. Παρακαλεῖ τό Θεό νά εἰσακουσθεῖ ἡ παράκληση πού θά ἔκαμε στό σύζυγό της, καί πραγματικά μεσολάβησαν γεγονότα πού προδιέθεσαν τό βασιλέα ὑπέρ τῶν Ἰουδαίων καί συγκεκριμένα ὑπέρ τοῦ Μαρδοχαίου, ὁ ὁποῖος κάποτε εἶχε σώσει τή ζωή του καί ὁμως δέν τόν εἶχε ἀνταμείψει ὁ βασιλέας.

Ἡ μεσολάβηση τῆς Ἐσθήρ καί οἱ παρακλήσεις της ἔγιναν δεκτές ἀπό τό βασιλέα, πού ἔμαθε τά δόλια σχέδια τοῦ κακοῦ πρωθυπουργοῦ, καί μάλιστα ὅτι εἶχε ἤδη ἐτοιμάσει

τό στύλο πάνω στον οποίο θά κρέμαζε τό Μαρδοχαίο, πού ό ίδιος ό βασιλέας σκεπτόταν νά τιμήσει. Ἀνακαλεῖ τό διάταγμα ό βασιλέας, όδηγεῖ τό Μαρδοχαίο σέ ἀνέλπιστη δόξα καί τόν Ἀμάν καταδικάζει νά κρεμαστεῖ στό στύλο πού εἶχε ἐτοιμάσει γιά τό Μαρδοχαίο. Σώζονται ἀπό βέβαιο θάνατο όλοι οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Περσίας.

Σέ ἀνάμνηση τοῦ γεγονότος καθιερώθηκε ἡ ἑορτή Πουρείμ ἢ ἑορτή τῶν κλήρων, κατά τήν ὁποία διαβαζόταν τό βιβλίο τῆς Ἑσθήρ. Τό βιβλίο ἀνήκει στά λεγόμενα βιβλία «μεγαλιώθ», δηλαδή ἀναγινωσκόμενα βιβλία πού διαβαζόταν σέ μεγάλες ἑορτές τῶν Ἰουδαίων.

Ποιός καί πότε ἔγραψε τό βιβλίο: Τό βιβλίο τῆς Ἑσθήρ γράφηκε ὅπωςδήποτε κατά τά τελευταία χρόνια τῆς κυριαρχίας τῶν Περσῶν (335-332 π.Χ.), ἴσως ἀπό τόν ἴδιο τό Μαρδοχαίο, πού ἔζησε τά γεγονότα καί γνωρίζει τίς λεπτομέρειες ὅσο κανεῖς ἄλλος.

Σκοπός: Μέ τήν ἐξιστόρηση τοῦ γεγονότος ό συγγραφέας τοῦ βιβλίου θέλει νά στρέψει τήν προσοχή μας στό Θεό καί νά διδάξει ὅτι καί στούς φοβερότερους κινδύνους, ὅταν ζητήσουμε μέ πίστη τή βοήθεια Του θά μᾶς προστατεύσει.

Τά τρία βιβλία «Μακκαβαίων»

Ὄνομασία: Μακκαβαῖος εἶχε ὀνομαστεῖ ό

Ἰούδας, γιός τοῦ Ματθαθία, γιά τήν ὀρητικότητα καί δύναμή του στούς ἀγῶνες του κατά τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως, διότι ἡ λέξη «Maccabi» στά ἑβραϊκά σημαίνει σφυρί πού χτυπᾶ καί συντρίβει. Ἐπειτα Μακκαβαῖοι ὀνομάστηκαν καί οἱ συγγενεῖς καί ὅλοι οἱ ὀπαδοί τοῦ Ἰούδα, πού τόν ἀκολούθησαν στούς ἀγῶνες του κατά τῶν Σελευκιδῶν βασιλέων τῆς Συρίας, διαδόχων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου κατά τόν Β' π.Χ. αἰώνα. Τά βιβλία Μακκαβαίων Α' καί Β' ἀναφέρονται στούς ἀγῶνες αὐτούς καί ὀνομάζονται βιβλία τῶν Μακκαβαίων.

Τό τρίτο βιβλίο δέν ἔχει σχέση μέ τούς Μακκαβαῖους, ἀλλά ἀναφέρεται στούς ἐπί Πτολεμαίου τοῦ Δ' τοῦ Φιλοπάτορος (217-204 π.Χ.) διωγμούς τῶν Ἰουδαίων τῆς Αἰγύπτου. Θεωρήθηκε καί αὐτό σάν βιβλίο τῶν Μακκαβαίων, γιατί καί αὐτό ἀναφέρεται σέ ἀγῶνες Ἰουδαίων κατά τῶν Ἑλλήνων ἡγεμόνων τῆς Αἰγύπτου, διαδόχων ἐπίσης τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

Περιεχόμενο: Στό «Μακκαβαίων Α'» ὑπάρχει μία πολύ ἐνδιαφέρουσα γιά μᾶς τούς Ἑλληνας εἰσαγωγή περί τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου καί τῶν διαδόχων του, καί κυρίως γιά τήν κατάσταση πού δημιουργήθηκε στήν Ἰουδαία ἐπί Ἀντιόχου Δ' τοῦ Ἐπιφανοῦς (175-164 π.Χ.). Στή συνέχεια ἀναφέρει τούς ὑπέρ πίστεως ἀγῶνες τοῦ ἱερέως Ματθαθία, τοῦ γιοῦ

του Ίούδα Μακκαβαίου, τῶν ἀδελφῶν του Ίωνάδαν καί Σίμωνος, τίς ἐπιτυχίες τους καί τήν ἀνάληψη τῆς Ἡγεμονίας ἀπό τοῦς Μακκαβαίους διά ψήφων τοῦ λαοῦ.

Στό «Μακκαβαίων Β'» περιγράφονται τά ἐπί τῆς βασιλείας τοῦ Σελεύκου Δ' (187-176 π.Χ.) γεγονότα, μεταξύ αὐτῶν ἡ ὠραία καί διδακτική διήγησις τῆς τιμωρίας ὑπό τοῦ Θεοῦ τοῦ στρατηγοῦ Ἡλιοδώρου, ἡ συγκινητική διήγησις τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου τῶν ἑπτὰ Μακκαβαίων ἀδελφῶν, τῆς μητέρας τους Σολομωνῆς καί τοῦ Ἐλιαζάρου, καί στή συνέχεια ἡ νίκη τοῦ Ίούδα τοῦ Μακκαβαίου καί ἡ εἰσοδός του στή Ἱεροσόλυμα, ὅπως καί ὁ καθαρισμός τοῦ ναοῦ καί ἡ καθιέρωσις σχετικῆς ἑορτῆς.

Στό «Μακκαβαίων Γ'» περιγράφεται ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Πτολεμαίου Δ' στό ναό τοῦ Σολομῶντος, τόν ὁποῖο θαύμασε, ἀλλά ὅταν θέλησε νά προχωρήσει, παρά τίς συστάσεις καί τίς παρακλήσεις τῶν Ἱερέων, στή Ἁγία τῶν Ἀγίων, κατά τιμωρία Θεοῦ ἔπεσε ἀναίσθητος. Ὄταν ἐπέστρεψε στήν Αἴγυπτο, ἀμετανόητος, διέταξε μέγαλο διωγμόν κατά τῶν Ἰουδαίων, τοῦς ὁποῖους καί πάλι μέ θαῦμα ἔσωσε ὁ Θεός. Τέλος, ὁ μέν Πτολεμαῖος μετανόησε, οἱ δέ Ἰουδαῖοι καθιέρωσαν σχετικῆ ἑορτήν γιά τή σωτηρία τους.

Ποιός καί πότε ἔγραψε τά βιβλία: Τό

«Μακκαβαίων Α'», σύμφωνα μέ παλαιές μαρτυρίες, ἔγραψε Ἰουδαῖος τῆς Παλαιστίνης περίπου τό 135-104 π.Χ. Τό «Μακκαβαίων Β'» γράφηκε στήν ἑλληνική πρὶν ἀπό τό θάνατο τοῦ Ίούδα τοῦ Μακκαβαίου (191 π.Χ.). Τό «Μακκαβαίων Γ'» γράφηκε στήν ἑλληνική ἀπό Ἁλεξανδρινό Ἰουδαῖο κατά τόν Α' π.Χ. αἰῶνα.

Σκοπός τῶν βιβλίων: Σκοπός τῶν βιβλίων εἶναι νά ἐνισχύσουν τήν πίστη στό Θεό καί νά δείξουν τήν παντοδύναμη ἐπέμβασή Του.

2. ΠΟΙΗΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Τό βιβλίο «Ψαλμοί»

Όνομασία: Πρώτο στη σειρά των ποιητικών βιβλίων της Παλαιάς Διαθήκης είναι τό βιβλίο των Ψαλμών ή «Ψαλμοί του Δαυΐδ». Τό περιεχόμενό του είναι 150 ποιήματα, «Ψαλμοί»· τά περισσότερα είναι του Δαυΐδ, πού τά έψαλλαν μέ τή συνοδεία μουσικού όργάνου, πού τό έλεγαν «Ψαλτήριο». Συνήθως όταν εκδίδονται σέ ιδιαίτερο βιβλίο οί Ψαλμοί, τό βιβλίο ονομάζεται «Ψαλτήριο».

Τό περιεχόμενο και ή αξία των Ψαλμών: Τό περιεχόμενο των Ψαλμών είναι πλουσιώτατο σέ έκφραση θρησκευτικών συναισθημάτων. Οί Ψαλμοί συγκινούν τήν ψυχή, προσφέρουν και στό σημερινό Χριστιανό υπόδειγματα προσευχών, δίνουν έκφραση στον πόνο του ανθρώπου, στή χαρά του, εκφράζουν τήν εύγνωμοσύνη του στό Θεό, ένώ άλλοι Ψαλμοί, οί λεγόμενοι μεσσιακοί προφητεύουν τήν ένανθρώπιση και τό απολυτρωτικό έργο του Σωτήρος Χριστού και συνδέουν κατά κάποιο τρόπο τήν Παλαιά μέ τήν Καινή Διαθήκη.

Μεταφέρω έδω τό νόημα ενός αποσπάσματος όμιλίας του Μ. Βασιλείου, πού αναφέρεται στήν αξία των Ψαλμών. Γράφει: «Όλη ή Άγία Γραφή είναι θεόπνευστη και ώφέλιμη και γράφηκε από τό Άγιο Πνεύμα, για νά παίρνει από αύτήν καθ' ένας μας, σαν από κοινό Ίατρείο, ό,τι του χρειάζεται για τή δική του ψυχική άρρώστια. Όμως τό βιβλίο των Ψαλμών μάς προσφέρει όλες τίς ώφέλειες. Προφητεύει τά μέλλοντα, μάς ύπενθυμίζει γεγονότα διδακτικά, μάς καθοδηγεί στό τί πρέπει νά κάνουμε. Και τί δέν μπορείς νά μάθεις απ' αυτό! Μήπως εκεί δέν θά δεις τή μεγαλοσύνη τής ανδρείας για τήν κάθε άρετή, τήν αξία τής δικαιοσύνης, τής σωφροσύνης, τής όμορφιάς, τής κάθε σωστής σκέψης, τήν τελειότητα ή ό,τι άλλο αγαθό ύπάρχει; Έδω ύπάρχει τέλεια θεολογία, προφητεία για τή σάρκωση του Κυρίου, απειλή τής κρίσεως κατά τή δευτέρα παρουσία, έλπίδα αναστάσεως, φόβος τής τιμωρίας, αλλά και ύπόσχεση ουράνιας δόξας, μυστηρίων Θεού φανέρωση, και όλα αυτά σαν ένα θησαυροφυλάκιο στό βιβλίο των Ψαλμών εύρίσκονται».

Πραγματικά, θέλει νά ζητήσει ό Χριστιανός τό έλεος του Θεού σέ ώρες μετάνοιας και συντριβής ή σέ ώρες πού αντιμετωπίζει φοβερές δυσχέρειες; Άς μελετήσει τους Ψαλμούς 3, 5, 7, 10, 16, 21, 24, 27, 30, 31, 34,

37, 50. Θέλει νά ἐκφράσει τήν ἐλπίδα, τήν χαρά, τήν εὐγνωμοσύνη του στό Θεό; Θά τόν βοηθήσουν σ' αὐτό οἱ Ψαλμοί 9, 10, 17, 22, 28, 29, 32, 33, 46, 67. Θέλει νά ὑμνήσει τό μεγαλεῖο τοῦ Θεοῦ; Ἄς μελετήσῃ τοὺς Ψαλμούς 18, 103. Θέλει νά δεῖ τό ἔργο τῆς θείας Πρόνοιας, ὅπως ἐμφανίζεται σέ ἄτομα καί λαούς; Θά τό δεῖ στοὺς Ψαλμούς 77, 80, 82, 94, 105, 106, 113, 134, 136. Θέλει νά ἀκούσει σοφές συμβουλές; Μπορεῖ νά τίς βρεῖ στοὺς Ψαλμούς 13, 14, 31, 32, 35, 36, 48, 49, 51, 57, 73, 81, 84, 108. Θέλει νά μελετήσῃ προφητεῖες γιά τόν Σωτήρα Χριστό καί τό ἔργο του; Ἄς μελετήσῃ τοὺς Ψαλμούς 2, 8, 15, 19, 20, 44, 67, 71, 88, 109, 117, 131.

Γιά τοὺς παραπάνω λόγους τό βιβλίον τῶν Ψαλμῶν χρησιμοποιεῖται ἀπό τήν χριστιανική Ἐκκλησία στή λατρεία, ὅσο κανένα ἄλλο βιβλίον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Δέν ὑπάρχει ἀκολουθία τῆς Ἐκκλησίας, Μυστήριον ἢ τελετή, στήν ὁποία νά μή χρησιμοποιεῖται τουλάχιστον ἓνας Ψαλμός. Ἀλλά καί ἐκτός αὐτοῦ τό βιβλίον τῶν Ψαλμῶν θεωρεῖται ἓνα ἀπό τά ἀριστουργήματα τῆς παγκοσμίου λογοτεχνίας.

Ποίος ἔγραψε τοὺς Ψαλμούς: Οἱ περισσότεροι καί κυριώτεροι Ψαλμοί, καί μάλιστα οἱ λεγόμενοι «μεσσιακοί», πού ἀναφέρονται

στόν Κύριον Ἰησοῦ Χριστό, εἶναι θεόπνευστα ποιήματα τοῦ προφήτη καί βασιλέως (προφητάνακτος) Δαυΐδ. Τοῦτο μαρτυροῦν οἱ ἐπιγραφές, πού φέρουν οἱ Ψαλμοί αὐτοί, ἀλλά καί ἡ Ἰουδαϊκή παράδοση, πού γνωρίζει τό Δαυΐδ ὡς ποιητή. Ὑπάρχουν καί Ψαλμοί ἄλλων σοφῶν ποιητῶν, ὅπως τοῦ Σολομῶντος, τῶν υἱῶν Ἀσάφ, τῶν υἱῶν Κορέ καί ἄλλων ἀνωνύμων ποιητῶν.

Στούς μή δαυϊτικούς Ψαλμούς φαίνεται ἡ διαφορὰ στό ὕφος, ἀλλά καί στό περιεχόμενο, πού μαρτυρεῖ ὅτι ἀνήκουν σέ ἄλλη ἐποχή. Τοῦτο, βέβαια, δέν λιγοστεύει τήν ἀξία τους καί τήν ἀξία τοῦ βιβλίου, διότι καί αὐτοί εἶναι τέλεια ἔργα θρησκευτικῆς ποιήσεως.

Πότε γράφηκαν οἱ Ψαλμοί: Τό κύριον σῶμα τοῦ βιβλίου, οἱ Ψαλμοί τοῦ Δαυΐδ, γράφηκαν ἀσφαλῶς μεταξύ τῶν ἐτῶν 1005-966 π.Χ. πού ἔζησε ὁ Δαυΐδ. Οἱ μή δαυϊτικοί Ψαλμοί γράφηκαν σέ ἄλλες ἐποχές, πού δέν ἀπέχουν καί πολύ ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Δαυΐδ.

Τό βιβλίον «Ἰώβ»

Ὄνομασία: Τό δεύτερον μετά τοὺς Ψαλμούς ποιητικόν βιβλίον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης εἶναι τό βιβλίον πού περιγράφει τά δεινοπαθήματα τοῦ Ἰώβ, ἀπό τόν ὁποῖον πήρε καί τό ὄνομα.

Περιεχόμενο: Ὁ πρόλογος καί ὁ ἐπίλογος

τοῦ βιβλίου ἀναφέρονται στόν Ἰώβ. Τό κύριο σῶμα τοῦ βιβλίου ἀποτελεῖ μία πολύ σοβαρή θεολογική μελέτη, πού ἀναφέρεται στό μεγάλο πρόβλημα τῶν θλίψεων.

Τά δεινοπαθήματα τοῦ Ἰώβ δίνουν ἀφορμή νά συζητηθεῖ τό θέμα, ἄν ὁ Θεός ἐπιτρέπει καί γιατί ἐπιτρέπει τίς θλίψεις, ἄν ἀποτελοῦν αὐτές τιμωρία τοῦ Θεοῦ, ἢ ἄν ἔχουν σκοπό νά καλλιεργήσουν τήν ψυχή καί νά δοκιμάσουν τόν ἄνθρωπο «ὡς χρυσόν ἐν χωνευτηρίῳ», γιά νά τόν ἀναδείξουν λαμπρότερο, ὅπως στήν περίπτωση τοῦ Ἰώβ.

Ὁ Ἰώβ ζοῦσε στήν Αὐσίτιδα, ἀνατολικά τῆς Ἰουδαίας. Ἦταν γνωστός γιά τήν εὐσέβεια καί τήν ἀρετή του, ἀλλά καί γιά τήν πλοῦτη του. Ὅμως κατά παραχώρηση τοῦ Θεοῦ ὑποβάλλεται ἀπό τό διάβολο σέ σκληρή δοκιμασία. Πεθαίνουν τά δεκατέσσερα παιδιά του, καταστρέφονται τά ποιμνία καί τά χωράφια του, χάνει τήν υἰγεία του καί καταλήγει ἀπό τήν ἡγεμονική ζωή στήν ὁποία ζοῦσε, σέ ἀφάνταστη δυστυχία. Παρ' ὅλα αὐτά ὑπομένει μέ καρτερία τά δεινά. Παρηγορεῖται μέ τή σκέψη ὅτι «γυμνός ἐξῆλθον ἐκ κοιλίας μητρός μου γυμνός καί ἀπελεύσομαι ἐκεῖ. Ὁ Κύριος ἔδωκεν, ὁ Κύριος ἀφείλετο, ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν οὕτω καί ἐγένετο. Εἶη τό ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον». Καί ὅταν ἀκόμη ἢ σύζυγός του τόν κατέκρινε γιά τήν

ὑπομονή του, τῆς ἔλεγε «ὥσπερ μία τῶν ἀφρόνων γυναικῶν ἐλάλησας. Εἰ τά ἀγαθὰ ἐδεξάμεθα ἐκ χειρός Κυρίου τά κακά οὐχ ὑποίσωμεν (δέν θά ὑποφέρουμε);».

Τά παθήματα τοῦ Ἰώβ γίνονται γνωστά σέ ἄλλες χώρες, ὥστε τρεῖς φίλοι του ἔρχονται νά τόν παρηγορήσουν. Εἶναι ὁ Ἐλιφάζ, ὁ Βαλδάδ καί ὁ Σωφάρ, ἀλλ' ἀντί παρηγορίας τό στενωχωροῦν περισσότερο, γιατί συνεχῶς ἐπαναλαμβάνουν, ὅτι οἱ θλίψεις εἶναι τιμωρίες τοῦ Θεοῦ. Τότε ἐμφανίζεται κάποιος ἄλλος, ὁ Ἐλιούζ, πού κατακρίνει τούς τρεῖς πρώτους γιά τά λόγια τους καί τονίζει, ὅτι ὁ Θεός μόνο γνωρίζει τό λόγο τῶν δεινοπαθημάτων τοῦ ἀνθρώπου, τά ὁποῖα πρέπει νά ἀντιμετωπίζει ὁ ἄνθρωπος μέ ἐμπιστοσύνη στό Θεό καί νά ὑποφέρει χωρίς γογγυσμό τίς δοκιμασίες.

Τέλος, ἐμφανίζεται ὁ Θεός καί ἐλέγχει καί τούς τρεῖς φίλους τοῦ Ἰώβ, γιά τίς κρίσεις καί ἐπικρίσεις τους σχετικά μέ τή θέση τοῦ Ἰώβ καί τή δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ, ἀλλά συγχωρεῖ καί τόν Ἰώβ πού μέ τή σκέψη του ζητεῖ νά βρεῖ τό λόγο τῶν συμφορῶν του. Ἐκτιμᾷ ὅμως τήν πίστη του, τήν ταπείνωσή του, τήν ὑπομονή του στίς συμφορές καί τόν ἀνταμοίβει, τόν ἐπιβραβεύει δίνοντας σ' αὐτόν περισσότερα τῶν ὅσων ἔχασε, καί τήν υἰγεία του καί παιδιά καί ὑλικά ἀγαθὰ καί κάθε εὐλογία.

Ποιός καί πότε ἔγραψε τό βιβλίο: Δέν εἶναι

γνωστό ποιός ἔγραψε τό βιβλίον. Κατά τίς ἐπικρατέστερες γνώμες ὁ συγγραφέας τοῦ βιβλίου φαίνεται ὅτι ἔζησε καί ἔγραψε τό βιβλίον στή νοτιοανατολική Παλαιστίνη στά χρόνια τοῦ Ἡσαΐα ἢ Ἱερεμία κατά τόν Ζ' π.Χ. αἰώνα.

Ὁ σκοπός καί ἡ σπουδαιότητα τοῦ βιβλίου: Σκοπός τοῦ βιβλίου εἶναι νά διδάξει τή μέ πίστη καί ἐλπίδα στό Θεό ἀντιμετώπιση τῶν θλίψεων. Εἶναι ἓνα ἀπό τά σοβαρότερα καί διδακτικώτερα βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Εἶναι μία ἀξιοθαύμαστη θεολογική καί ψυχολογική μελέτη πάνω στό θέμα τοῦ ἀνθρώπινου πόνου.

Ἐκτός ἀπό τό κύριο αὐτό θέμα, ἀξιοπρόσεκτα εἶναι τά σημεία τοῦ βιβλίου: κεφ. Ζ' 9-10, ΙΔ' 10, ΙΘ' 21, πού ἀναφέρονται στήν ἀνάσταση τῶν νεκρῶν καί τή μετά θάνατο ζωή, τά κεφάλαια ΙΑ' 6, ΙΒ' 13, ΚΣΤ' 3, ΚΗ' 12-28, ΛΒ' 13, ΛΘ' 17, πού ἀναφέρονται στή σοφία τοῦ Θεοῦ, καί τά ΙΔ' 1-4, ΙΕ' 4, πού ἀναφέρονται στό προπατορικό ἁμάρτημα.

Λόγω τῆς μεγάλης διδακτικῆς ἀξίας τοῦ βιβλίου χρησιμοποιεῖται τοῦτο σάν ἀνάγνωσμα κατά τίς ἀκολουθίες τῆς Μ. Ἑβδομάδος.

Τό βιβλίον τοῦ Ἰώβ συγκαταλέγεται στά ποιητικά βιβλία, ἄν καί μόνον ὁ πρόλογος καί ὁ ἐπίλογός του, πού ἀναφέρονται στήν ἱστορία τοῦ Ἰώβ, εἶναι ποιητικά. Τό κύριο

μέρος τοῦ βιβλίου εἶναι γραμμένο σέ πεζό λόγο.

Τό βιβλίον «Παροιμίες»

Ὄνομασία: Τό βιβλίον «Παροιμίες» Σολομώντος ἢ «Βιβλίον τῶν Παροιμιῶν» πῆρε τό ὄνομα αὐτό, διότι ὅλο τό περιεχόμενό του εἶναι παροιμίες.

Περιεχόμενο: Στά ἐννέα πρῶτα κεφάλαια παρουσιάζεται σάν πρόσωπο ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ, πού ὁμιλεῖ στόν ἄνθρωπο μέ τή λέξη «Υἱέ». Ἀπό τό Γ' κεφ. μέχρι τό 16ο στίχο τοῦ Κ' κεφ. ὑπάρχουν 373 παροιμίες τοῦ Σολομώντος, πού ἀποτελοῦν τό κύριο μέρος τοῦ βιβλίου. Ἀπό τό ΚΕ' κεφ. μέχρι τό ΚΘ' εἶναι τό δεύτερο μέρος τοῦ βιβλίου μέ 127 παροιμίες, ἐπίσης τοῦ Σολομώντος. Στό βιβλίον ὑπάρχουν βέβαια καί παροιμίες καί ἄλλων, ὅπως σδήποτε σοφῶν ἀνθρώπων.

Ποιός ἔγραψε τό βιβλίον: Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὁ σοφός βασιλέας Σολομών εἶναι κυρίως ὁ συγγραφέας τοῦ βιβλίου. Τοῦτο μαρτυροῦν οἱ ἐπιγραφές στά σχετικά τμήματα τοῦ βιβλίου, ἡ Ἰουδαϊκή παράδοση πού γνωρίζει τόν Σολομώντα ὡς σοφόν καί συγγραφέα «παραβολῶν», δηλαδή παροιμιῶν, ἡ πληροφορία τοῦ βιβλίου «Βασιλειῶν Γ'» (κεφ. Δ' 92) ὅτι «ὁ Σολομών ἐλάλησε τρισχιλίας παραβολάς» καί ἄλλα. Ποιός ἔκαμε τή συλλογή

ὄλων τῶν παροιμιῶν σέ βιβλίον εἶναι ἄγνωστο. Ἡ πιθανότερη γνώμη εἶναι ὅτι τοῦτο ἔγινε κατά τούς μετὰ τόν βασιλέα Ἐζεκία (725-697 π.Χ.) χρόνους, ἀλλά καί πρό τῆς μεταφράσεως τῶν Ο' (250-150 π.Χ.).

Μορφή καί ἀξία τῶν Παροιμιῶν: Τό βιβλίον τῶν Παροιμιῶν εἶναι ἕμμετρο. Κάθε παροιμία εἶναι ἓνα δίστιχο φτιαγμένο σύμφωνα μέ τά ποιητικά μέτρα τῶν Ἑβραίων. Ὁ δεύτερος στίχος συνήθως ἐπαναλαμβάνει μέ ἄλλες λέξεις τό νόημα τοῦ πρώτου, ἢ ἀποτελεῖ ἀντίθεση τοῦ πρώτου σέ τρόπο ὥστε μέ τήν ἀντίθεση αὐτή νά τονίζεται τό νόημα πού θέλει νά ἐκφράσει.

Στίς πέντε παροιμίες, πού σάν δείγματα παραθέτουμε, φαίνεται τόσο τό νόημα, ἢ σοφία, ἢ παιδαγωγική ἀξία τῶν παροιμιῶν, ὅσο καί τό ποιητικό μέτρο τοῦ κάθε διαστίχου·

«Υἱός σοφός εὐφραίνει πατέρα
υἱός δε ἄφρων λύπη τῇ μητρί».

«Δίδου σοφῶ ἀφορμήν καί σοφώτερος
ἔσται
γνώριζε δικαίῳ καί προσθήσῃ τοῦ
δέχεσθαι».

«Δικαιοσύνη ὑψοῖ ἔθνος
ἐλασσονοῦσι δέ φυλάς ἁμαρτίαι».

«Κύριος ὑπερηφάνους ἀντιπάσσειται
ταπεινοῖς δέ δίδωσι χάριν».

«Ὡσπερ ὄμφαξ ὁδοῦσιν βλαβερόν καί
καπνός ὄμμασιν
οὕτω παρανομία τοῖς χρωμένοις αὐτῇ».

Ἡ χριστιανική Ἐκκλησία εἶδε τή σοφία τοῦ βιβλίου τῶν Παροιμιῶν σάν ἔκφραση τῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ. Ἀναγνώρισε τήν παιδαγωγική ἀξία τοῦ βιβλίου καί καθόρισε νά διαβάζονται ἀποσπάσματα τῶν Παροιμιῶν σέ ὀρισμένες ἀκολουθίες.

Γλώσσα: Οἱ παροιμίες ἐγράφησαν στήν ἑβραϊκή γλώσσα καί ἀπό τούς Ο' μεταφράσθηκαν στήν ἑλληνική, διατηρώντας τήν ἕμμετρον μορφή τους.

Τό βιβλίον «Ἐκκλησιαστής»

Ὄνομασία καί συγγραφέας τοῦ βιβλίου: Δέν γνωρίζουμε ἀκριβῶς ποιῶν εἶναι ἡ σημασία τῆς λέξης «Ἐκκλησιαστής». Οἱ ἑβδομήντα ἑρμηνευτές, πού εἶχαν ὑπ' ὄψη τό ἑβραϊκό κείμενο, ἀπέδωσαν μέ τή λέξη «Ἐκκλησιαστής» τήν ἑβραϊκή λέξη «Kohleth», ἡ ὁποία σημαίνει αὐτόν πού συναθροίζει τό λαό γιά θρησκευτικό λόγο ἢ ἐκεῖνον πού κηρύττει στό λαό. Τήν ιδιότητα αὐτή τήν εἶχε ὁ Σολομών γιά τόν ὁποῖο ὑπάρχει ἡ πληροφορία ὅτι «ἐξεκλήσισε τόν λαόν» (Β' Παραλειπομένων Ε' 2). Ἐπίσης ὁ συγγραφέας ὀνομάζει τόν ἑαυτό του Βασιλέα. Ἐξ ἄλλου τό

του Ἁγίου Ἰωάννου του προφήτη καί Προδρόμου. Οἱ μεγαλύτεροι προφῆτες ἐμφανίζονται ἀπό τόν 9ο μέχρι τόν 5ο π.Χ. αἰώνα.

Πῶς ὁ προφήτης ἔπαιρνε τήν ἐντολή του Θεοῦ νά κηρύξει τοῦτο ἢ ἐκεῖνο, δέν εἶναι πάντοτε γνωστό. Ὑπάρχουν ὅμως καί περιπτώσεις πού περιγράφουν οἱ προφῆτες πῶς γινόταν τοῦτο. Πολλές φορές ἔβλεπαν ὄραματα, λέγουν π.χ. «οὕτως ἔδειξέ μοι Κύριος», ἄλλοτε ἀκούουν τό Θεό νά ὀμιλεῖ, καί γιά τοῦτο λέγουν συχνά· «καί εἶπε Κύριος πρός με» ἢ «τάδε λέγει Κύριος». Γιά τοῦτο οἱ προφῆτες χαρακτηρίζονται ἀπό τήν Ἁγία Γραφή ὡς «ὀρῶντες» καί «βλέποντες».

Σκοπός του προφητικοῦ κηρύγματος καί γενικώτερα τῆς ἀποστολῆς του προφήτη εἶναι ἡ τόνωση τῆς πίστεως, ἡ τήρηση τῆς ἠθικῆς, ἡ σταθερότητα του λαοῦ στήν Ἰουδαϊκή θρησκεία μακριά ἀπό κάθε ξενική ἐπίδραση, καί τέλος, ἡ προετοιμασία του λαοῦ γιά νά δεχθεῖ τόν ἀναμενόμενο Σωτήρα.

Τό κήρυγμα τῶν προφητῶν συνόδευε πάντοτε ἡ ἀγιότητα του βίου τους, τά θαύματά τους, πολλές συμβολικές πράξεις καί ἐπεσφράγιζε συνήθως ὁ μαρτυρικός τους θάνατος.

Τό βιβλίον του προφήτη Ἡσαΐα

Ο Ἡσαΐας: Εἶναι ὁ μεγαλύτερος τῶν

προφητῶν. Γεννήθηκε στά Ἱεροσόλυμα περί τό 770 π.Χ. ἀπό ἐπίσημη οἰκογένεια. Ἦταν ἔγγαμος καί πατέρας δύο παιδιῶν. Κλήθηκε ἀπό τό Θεό κατά θαυμαστό τρόπο στό προφητικό ἀξίωμα, μέ θεῖο ὄραμα κατά τό ἔτος 738. Εἶδε τόν Κύριο σέ θρόνο ὑψηλό καί μεγαλόπρεπο. Εἶδε νά τριγυρίζουν στό θρόνο του Θεοῦ ἄγγελοι «Σεραφεῖμ», πού ἔψαλαν τό «Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος Κύριος Σαβαώθ πλήρης πᾶσα ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ», πού ἀπό τόν Ἡσαΐα παραλάβανε καί ψάλλουμε σέ κάθε Λειτουργία. Βλέποντας τό ὄραμα τοῦτο ὁ προφήτης σκέφθηκε: «ποιός εἶμαι ἐγώ; ἕνας ἄνθρωπος ἁμαρτωλός μέ χεῖλη ἀκάθαρτα, πῶς εἶναι δυνατό νά ἀξιωθῶ νά δῶ τόν Κύριό μου! Καί τότε, ἔστειλε ὁ Κύριος ἕναν ἄγγελο, πού μέ μία λαβίδα (τσιμπίδα) πήρε ἕνα κάρβουνο ἀπό τό θυσιαστήριο, ἀναμμένο, καί τό ἔφερε καί τό ἄγγισε στό στόμα του Ἡσαΐα λέγοντας: Τοῦτο τό κάρβουνο, πού ἄγγισε στά χεῖλη σου, θά ἐξαλείψει τίς ἁμαρτίες σου καί θά καθαρίσει τίς ἀνομίες σου. Καί ἐνῶ τά ἔλεγε αὐτά ἀκούστηκε ἡ φωνή του Θεοῦ πού ἔλεγε: Ποιόν νά στείλω προφήτη στό λαό μου; καί ἀπάντησε ὁ Ἡσαΐας· “ἰδού ἐγώ εἰμί ἀπόσταλόν με”, καί εἶπε ὁ Θεός· “πορεύθητι”, πῆγαινε». Καί μέ τήν ἐντολή αὐτή του Θεοῦ ἄρχισε τό ἔργο του ὁ Ἡσαΐας.

Ἐδρασε στήν ἐποχή τῶν βασιλέων Ἰωάθαμ, Ἄχαζ, Ἐζεκία καί Μανασσῆ, περίπου ἐπί πενήντα χρόνια καί μάλιστα χρόνια μέ σημαντικά πολεμικά, πολιτικά, θρησκευτικά γεγονότα. Οἱ Ἀσσύριοι κατέλαβαν τή Σαμάρεια (722 π.Χ.), τήν Ἰουδαία καί παρά λίγο νά κυρίευαν τήν Ἱερουσαλήμ, ἐνῶ ὁ Ἄχαζ προσπάθησε νά ἐπιβάλλει στό λαό τήν εἰδωλολατρία. Σ' ὅλες αὐτές τίς δύσκολες περιστάσεις στάθηκε ἀγωνιστής ὁ Ἡσαΐας γιά τήν υπεράσπιση τῆς πίστεως καί τήν προστασία καί ἀνακούφιση τοῦ λαοῦ. Συμβούλευε καί ἤλεγχε αὐστηρά τούς ἄρχοντες, στήριζε καί παρηγοροῦσε τό λαό. Ταυτόχρονα δίδασκε καί προφήτευε μέ προφορικό καί γραπτό λόγο τήν ἐκ Παρθένου γέννηση τοῦ Κυρίου, τό ἀπολυτρωτικό Του ἔργο, τά πάθη Του, τή θεία συμπεριφορά Του σ' αὐτά, ἀλλά καί τή μέλλουσα κρίση, καί ὅλα τόσο λεπτομερειακά, τόσο ζωηρά, ὥστε τόν ὀνόμασαν «πέμπτο Εὐαγγελιστή» καί «μεγαλοφωνότατο προφήτη» καί «μέγιστο τῶν προφητῶν».

Κατά τήν παράδοση, ὁ Ἡσαΐας σφράγισε τό μεγάλο ἔργο του μέ μαρτυρικό θάνατο στά χρόνια τοῦ ἄπιστου βασιλέα Μανασσῆ.

Περιεχόμενο τοῦ βιβλίου: Τό βιβλίο τοῦ Ἡσαΐα εἶναι τό μεγαλύτερο σέ ὄγκο προφητικό βιβλίο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἀποτελεῖται ἀπό 66 κεφάλαια. Στό πρῶτο μέρος

(κεφ. Α' - ΛΕ') ἀναφέρονται τά προφητικά κηρύγματα τοῦ Ἡσαΐου. Στό δεύτερο (κεφ. Μ' - ΕΣΤ') ὑπάρχουν οἱ προφητείες πού ἔγραψε ὁ Ἡσαΐας. Μεταξύ τῶν δύο αὐτῶν μερῶν ὑπάρχουν τά κεφάλαια 36, 37, 38, 39, πού ἔχουν ἱστορικό περιεχόμενο.

Ἡ ἀξία τοῦ βιβλίου: Τό βιβλίο τοῦ Ἡσαΐα ἔχει μεγάλη προφητική, θρησκευτική καί διδακτική ἀξία. Μεγάλη σπουδαιότητα ἔχουν οἱ προφητείες πού ἀναφέρονται στόν Ἰησοῦ Χριστό. Ὅλο τό βιβλίο εἶναι ἐξαιρετο ἀνάγνωσμα μέ λυρισμό καί μεγαλοπρέπεια στήν ἔκφραση. Παραθέτουμε σάν δεῖγμα μικρό ἀπόσπασμα ἀπό προφητεία πού διαβάζεται κατά τήν ἀκολουθία τοῦ Μ. Ἀγιασμοῦ τῶν Φώτων:

«Προσέχετε τοῖς ὤσιν ὑμῶν, καί ἐπακολουθεῖτε ταῖς ὁδοῖς μου. Εἰσακούσατέ μου, καί ζήσεται ἐν ἀγαθοῖς ἡ ψυχὴ ἡμῶν. Καί διαθήσομαι ὑμῖν Διαθήκην αἰώνιον, τά ὅσια Δαυΐδ, τά πιστά. Ἴδού μαρτύριον ἐν ἔθνεσιν, ἔδωκα αὐτόν, ἄρχοντα καί προστάσσοντα ἐν ἔθνεσιν. Ἴδού ἔθνη, ἃ οἶδασί σε, ἐπικαλέσονται σε· καί λαοί, οἳ οὐκ ἐπιστανταί σε, ἐπί σέ καταφεύξονται, ἐνεκεν Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου, καί τοῦ ἁγίου Ἰσραήλ, ὅτι ἐδόξασέ σε. Ζητήσατε τόν Κύριον καί ἐν τῷ εὐρίσκω αὐτόν, ἐπικαλέσασθε. Ἦνίκα δ' ἂν

ἐγγίξῃ ὑμῖν, ἀπολιπέτω ὁ ἀσεβής τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, καὶ ἀνὴρ ἄνομος τὰς βουλάς αὐτοῦ. Καὶ ἐπιστράφητε πρὸς Κύριον, καὶ ἐλεηθήσεσθε, καὶ κράξεσθε, ὅτι ἐπὶ πολὺ ἀφήσει τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν. Οὐ γάρ εἰσιν αἱ βουλαί μου ὥσπερ αἱ βουλαί ὑμῶν, οὐδ' ὥσπερ αἱ ὁδοί ὑμῶν οἱ ὁδοί μου, λέγει Κύριος. Ἄλλ' ὡς ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς, οὕτως ἀπέχει ἡ ὁδός μου ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν, καὶ τὰ διανοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς διανοίας μου».

Ὁ συγγραφέας τοῦ βιβλίου: Ἡ Ἰουδαϊκὴ παράδοση, ἀλλὰ καὶ ἡ χριστιανικὴ Ἐκκλησία δέχονται σάν συγγραφέα τοῦ βιβλίου τὸν προφήτη Ἡσαΐα. Ὑπάρχει στό ἴδιο βιβλίον ἡ μαρτυρία ὅτι τὸ περιεχόμενον τοῦ βιβλίου εἶναι «ὄρασις Ἡσαΐου υἱοῦ τοῦ Ἀμώς» ἀλλὰ καὶ ἄλλοι λόγοι μαρτυροῦν ὅτι συγγραφέας τοῦ βιβλίου εἶναι ὁ Ἡσαΐας.

Τὸ βιβλίον τοῦ προφήτη Ἰερεμία

Ὁ Ἰερεμίας: Ὁ Ἰερεμίας, γιὸς τοῦ ἱερέως Χελκία, γεννήθηκε στὴν πόλιν Ἀνανώθ. Ἀργότερα πῆγε στὰ Ἱεροσόλυμα, ὅπου παρέμεινε μέχρι πού κατέλαβαν τὴν πόλιν οἱ Βαβυλώνιοι τὸ ἔτος 586 π.Χ. Νεώτατο τὸν κάλεσε ὁ Θεὸς σὺν προφητικὸ ἀξίωμα.

Κατὰ τὸ ἔτος 626 ἢ 627, ἐπὶ βασιλείᾳ Ἰωσία, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ στὴν ἀρχὴ τοῦ

βιβλίου τοῦ ὁ Ἰερεμίας, «ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς αὐτόν» καὶ τὸν καλεῖ νά ἀναλάβει τὸ ἔργο τοῦ προφήτη, «ἡγίακά σε, προφήτην εἰς Ἔθνη τέθεικά σε» τοῦ εἶπε ὁ Κύριος, καὶ ἀπαντᾷ ὁ Ἰερεμίας, «ὦ δέσποτα Κύριε, ἰδοὺ οὐκ ἐπίσταμαι λαλεῖν ὅτι νεώτερος ἐγὼ εἰμί». Καὶ τοῦ λέγει ὁ Κύριος, «μὴ φοβοῦ ὅτι μετὰ σου ἐγὼ εἰμί... καὶ ἐξέτεινε Κύριος τὴν χεῖρα αὐτοῦ πρὸς με καὶ ἤψατο τοῦ στόματός μου καὶ εἶπε Κύριος πρὸς με, ἰδοὺ δέδωκα τοὺς λόγους μου εἰς τὸ στόμα σου...». Ἔτσι ἄρχισε τὸ ἔργο τοῦ ὁ Ἰερεμίας.

Σάν προφήτης ἔδρασε ὁ Ἰερεμίας περισσότερο ἀπὸ σαράντα χρόνια ἐπὶ τῶν βασιλέων Ἰωσία, Ἰωάχαζ, Ἰεχονία καὶ Σεδεκία καὶ συνέχισε τὴν δράση του καὶ στὰ χρόνια τῆς αἰχμαλωσίας.

Ἀντιμέτωπος πολλοὺς διωγμοὺς ἀπὸ βασιλεῖς, ἄρχοντες, ἱερεῖς καὶ τὸ λαό, διότι προφήτευσε τὴν καταστροφὴ τῶν Ἱεροσολύμων, διότι ἤλεγχε τὴν ἀπιστία τῶν Ἰουδαίων καὶ τὴν στροφὴ τους στὴν εἰδωλολατρία, διότι ἐπεσήμανε τοὺς κινδύνους πού ὀπωσδήποτε θά ἔφερεν ἡ ἠθικὴ κατάπτωση. Καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ ἔκαμε γιὰ νά προκαλέσει τὴ μετάνοια καὶ ἐπιστροφή σὺν Θεῷ σάν μόνη σωτηρία. Ἀμετανόητοι οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ἀνίκανοι νά ἐννοήσουν τὸ ὕψος τοῦ προφητικοῦ κηρύγματος, τὸ

ίσως και της Σαμάρειας, στα χρόνια του βασιλέως 'Οζία περί τό 790-740 π.Χ. 'Η παράδοση διέσωσε ότι πέθανε μέ μαρτυρικό θάνατο.

Μέ τίς προφητείες του έλέγχει τούς 'Ισραηλίτες πού στράφηκαν στην ειδωλολατρία, προφητεύει την αιχμαλωσία σαν συνέπεια της άπιστίας, προλέγει τή σωτηρία πού θά έλθει εκ του οίκου του Δαυίδ, όπως και την έπιστροφή των 'Εθνικων, των ειδωλολατρων.

Τό βιβλίο έχει ωραίες εικόνες της ποιμενικής ζωής και δίνει πλήρη εικόνα της εποχής του προφήτη. 'Η γνησιότητα του βιβλίου είναι άναμφισβήτητη.

Μιχαίας: 'Ο προφήτης Μιχαίας, από τό χωριό Μωρέσεθ - Γαθ, έδρασε επί των βασιλέων 'Ιωάναθ, 'Αχαζ και 'Εζεκία, δηλαδή ήταν σύγχρονος περίπου του 'Ησαΐου και 'Ωσηέ (750-700 π.Χ.).

'Ελέγχει και ό Μιχαίας τούς 'Ιουδαίους για την άπιστία και κοινωνική άδικία, αλλά και διδάσκει και παρηγορεί προλέγοντας τή σωτηρία πού θά έλθει μέ τό Μεσσία, του οποίου προλέγει τή γέννηση στη Βηθλεέμ: «και σύ Βηθλεέμ οίκος του 'Εφραθά... εκ σου γάρ μοι έξελεύσεται του είναι εις άρχοντα του 'Ισραήλ και έξοδος αυτού απ' άρχής εκ ημερων αιωνος».

'Η γνησιότητα του βιβλίου μαρτυρείται

από τον 'Ιερεμία (ΚΣΤ' 18), από την παράδοση και από πολλούς έσωτερικούς λόγους.

'Ιωήλ: 'Ο προφήτης 'Ιωήλ, γιός του Βαθουήλ από τή φυλή του 'Ιούδα, έδρασε στην 'Ιερουσαλήμ, άγνωστο σε ποιά ακριβώς εποχή. 'Από διαφόρους λόγους μπορούμε να συμπεράνουμε ότι ό προφήτης έζησε επί βασιλέως 'Ιωάς (836-797 π.Χ.).

'Ο προφήτης στα τέσσερα κεφάλαια του βιβλίου του, παίρνοντας άφορμή από θεομηνίες, καλεί τό λαό να μετανοήσει, για να αποφύγει την τιμωρία του Θεου και να απολαύσει την ευλογία Του. Τό βιβλίο έχει θεολογική σημασία, διότι αναφέρεται στη μεγάλη ημέρα του Κυρίου και έννοεί μέ την έκφραση αυτή τή χριστιανική 'Εκκλησία. 'Επίσης αναφέρεται στη Χάρη του 'Αγίου Πνεύματος, αλλά και στη μέλλουσα και αιώνια ζωή.

'Οβδιού: 'Εκτός από τό όνομα του προφήτη δέν έχουμε κανένα άλλο στοιχείο. Μάλλον έζησε και έδρασε στο νότιο βασίλειο και, όπως φαίνεται, είναι ό παλαιότερος από τούς δώδεκα προφήτες, πού κατά πάσα πιθανότητα έζησε κατά τά μέσα του Θ' αιώνα.

Τό βιβλίο αποτελείται από ένα μόνο κεφάλαιο και είναι «όρασις» μέ την όποια ό προφήτης υπενθυμίζει την τιμωρία των άμαρτωλων, αλλά προφητεύει και την κατά την

ἡμέρα τῆς κρίσεως ἀνταμοιβῆ τῶν πιστῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνθρώπων.

Ἰωνᾶς: Ὁ Ἰωνᾶς, γιός τοῦ Ἀμαθεί, βορειοϊσραηλῆτις, ἀναφέρεται καὶ στό βιβλίο Βασιλειῶν Δ' (ΙΔ' 25) σάν προφήτης σύγχρονος τοῦ βασιλέως Ἱεροβοῆμ Β', ἅρα ἔζησε κατά τά ἔτη 783-743 π.Χ.

Τό βιβλίο περιγράφει τή γνωστή καί ὠραιότατη διήγηση τῆς παρακοῆς τοῦ Ἰωνᾶ στήν ἐντολή τοῦ Θεοῦ, τῆς τιμωρίας του, τῆς θαυμαστῆς διαμονῆς του στό θαλάσσιο κῆτος ἐπί τρεῖς ἡμέρες καί τρεῖς νύχτες, τῆς διάσωσής του καί τοῦ κηρύγματος πού ἔκαμε στή Νινευί, τήν πρωτεύουσα τοῦ Ἀσσυριακοῦ κράτους.

Ἡ προφητεία τοῦ Ἰωνᾶ συμβολικά ἀναφέρεται στήν τριήμερη ταφή καί Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου, καί διαβάζεται κατά τήν ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ τοῦ Μ. Σαββάτου. Ἐχει μεγάλη θεολογική σημασία, διότι ἐκτός τοῦ ὅτι ἀναφέρεται στά βιβλία Δ' Βασιλειῶν (ΙΔ' 25), Τωβίτ (ΙΔ' 4), Γ' Μακκαβαίων (ΣΤ' 8), ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἐπιβεβαιώνει τήν παραμονή τοῦ Ἰωνᾶ στό κῆτος καί τή διάσωσή του, τήν ὁποία χαρακτηρίζει ὡς «σημεῖον», ἀναφερόμενο στήν ταφή καί Ἀνάστασή Του (Ματθ. ιβ' 39, Λουκᾶ ια' 29). Παράλληλα ἀποτελεῖ διδακτικώτατο παράδειγμα ἢ μετάνοια τῶν Νινευιτῶν καί ἡ διάσωσή τους.

Λόγω τῆς μεγάλης προφητικῆς, ἀλλά καί διδακτικῆς ἀξίας τῆς προφητείας τοῦ Ἰωνᾶ, ἡ Ἐκκλησία ἀφιερώνει τήν ΣΤ' Ὠδή τῶν Κανόνων στόν Ἰωνᾶ, οἱ δέ ὑμνογράφοι ἔγραψαν ἐξαιρετικούς ὕμνους γιά τό γεγονός αὐτό. Ὑπενθυμίζουμε λίγες λέξεις ἀπό τόν Κανόνα τοῦ Μ. Σαββάτου «συνεσχέθη ἀλλ' οὐ κατεσχέθη στέρνοις κητώις Ἰωνᾶς, σοῦ γάρ τόν τύπον φέρων τοῦ παθόντος καί ταφῆ δοθέντος ὡς ἐκ θαλάμου τοῦ θηρός ἀνέθωρε...». Καί ἀπό τόν Κανόνα τοῦ Πάσχα: «καί τριήμερος ὡς ἐκ κήτους Ἰωνᾶς ἐξανέστης τοῦ τάφου».

Τό βιβλίο ἔγραψε ὁ Ἰωνᾶς ἢ κάποιος μαθητής του.

Ναούμ: Ὁ προφήτης Ναούμ ἀπό τό χωριό Ἐλκεσά ἔζησε ἐπί τοῦ βασιλέως Μανασσῆ κατά τά ἔτη 698-643 π.Χ. περίπου.

Τό βιβλίο του ἀποτελεῖται ἀπό τρία κεφάλαια μέ ὁράσεις, πού προφητεύουν τήν καταστροφή τῆς Νινευί (612 π.Χ.).

Τό βιβλίο ἔχει καί λογοτεχνική ἀξία.

Ἀββακούμ: Ὁ προφήτης Ἀββακούμ ἔδρασε στήν Ἰουδαία κατά τά μέσα τοῦ Ζ' αἰώνα. Δέν πρόκειται γιά τόν προφήτη Ἀββακούμ πού ἀναφέρεται στό βιβλίο τοῦ Δανιήλ.

Τό βιβλίο τοῦ Ἀββακούμ εἶναι ἀξιόλογο ἀπό θεολογικῆς καί λογοτεχνικῆς ἀπόψεως.